

KIHLÉN, CARL

Johan III:s liturgi.

Stockholm : Askerberg
1910

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

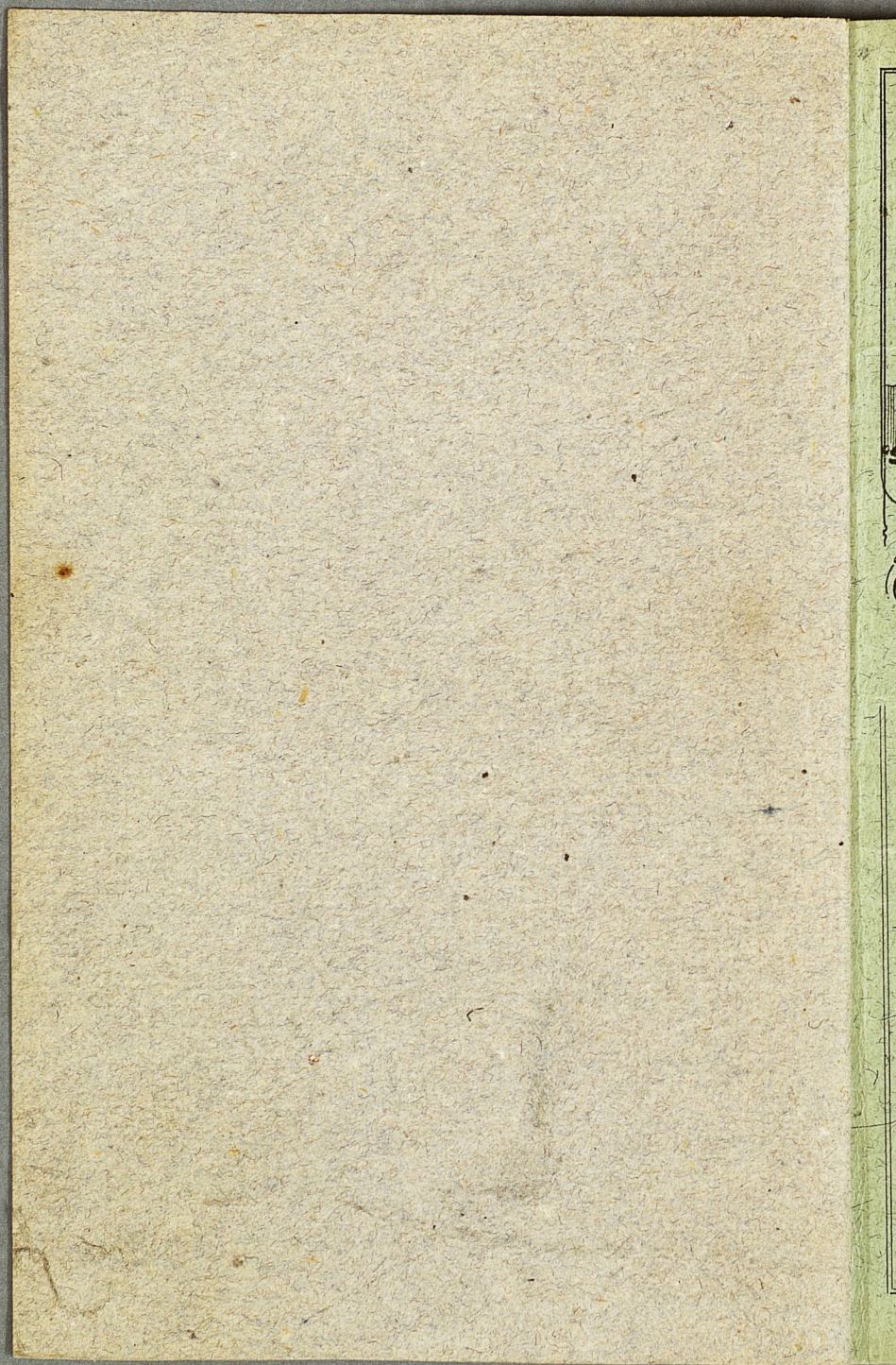
- <http://search.books2ebooks.eu/>

KYRIKO FÖRBUND, SV.

73A₂(x)

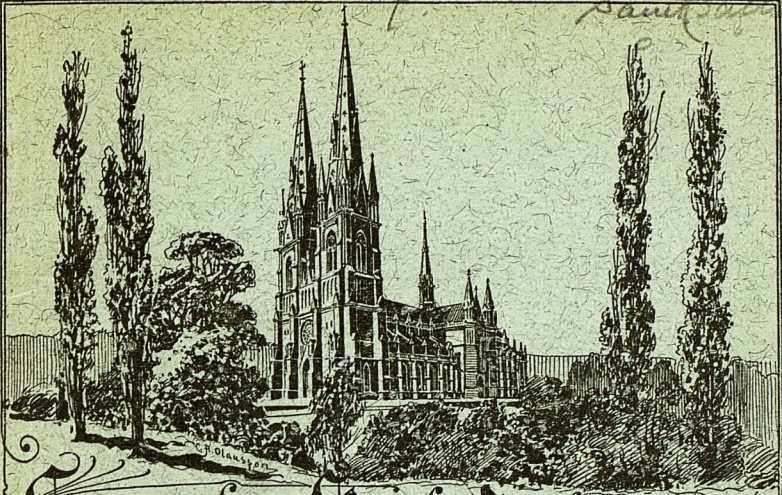
Skrifts. 6

6-7

Test
Sant (Sant h)

Svenska Kyrkoförbundets
Skriftserie

VI.

JOHAN III:s LITURGI

AF

PASTOR CARL KIHLEN

STOCKHOLM
F. C. ASKERBERGS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

PRIS 60 ÖRE.

Af
Svenska Kyrkoförbundets
skriftserie *har utkommit:*

- I. **Engelskt kyrkolif — och svenskt** af regementspastor *E. Schröderheim* (illustrerad) :: :: ::
Pris 1 krona.
- II. **Tankar om den svenska kyrkan** af pastor *Henning Sjögren* :: :: :: :: :: :: :: ::
Pris 35 öre.
- III. **Krysostomus**, en lefnadsteckning af *R. I.* :: ::
Pris 25 öre.
- IV. **Kristendomen och arbetarerörelsen** af pastor *Daniel Johansson* :: :: :: :: :: :: :: ::
Pris 30 öre.
- V. **Vår svenska kyrkas nuvarande läge** af biskop *U. L. Ullman* :: :: :: :: :: :: :: ::
Pris 75 öre.
- VI. **Johan III:s liturgi** af pastor *Carl Kihlén* :: ::
Pris 60 öre.
- VII. **Diakonutbildningen** af pastor *Herbert Widman* (illustrerad) :: :: :: :: :: :: :: ::
Pris 30 öre.

JOHAN III:s LITURGI

ÅNYO UTGIFVEN

AF

PASTOR CARL KIHLEN

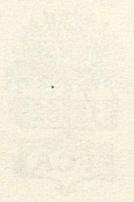
STOCKHOLM

F. C. ASKERBERGS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG.

JOHAN NIS LITURGI

ÄNNO UTGIVEN

PASTOR CARL KILLEN

STOCKHOLM 1910
SVENSKA FOLKFÖRBUNDETS TRYCKERI A.-B.

Förord.

Vid utgifvandet af denna upplaga af konung Johan III:s liturgi har den svenska texten, sådan den meddelas i "Bidrag till svenska liturgiens historia" af prof. O. Quensel, Uppsala 1893, blifvit följd. För att underlätta läsningen hafva emellertid orden erhållit en modernare form. I stället för t. ex.: "Herre, Jagh wil mz brenoffer ingå j ditt hws" o. s. v. läses här: "Herre, jag vill med brännoffer ingå i ditt hus" o. s. v. På samma sätt äro åtskilliga här och hvar förekommande längre psalmlektioner anförda efter gamla kyrkobibeln.

Om konung Johan III:s liturgi heter det i Uppsala mötes beslut 1593 på följande sätt: "Om then Liturgia, som någre aff Presterskapet här i Rijket wedertagit hafwe, althenstund hon är j sanning befunnen ehn Root och Orsaak til mykin oroo, som sig vti Religions saker här j Rijket hafwer tildragit, och elliest med Skriff-tennes Grund bewijst, at hon i alle motte är wijskepeligh och i sielfwe grunden aldeles likformig then Påweske Messe, hwilken är förargelig, och aldeles gehnsträfwer och förringer Christi vår Frelsares förtienst, och såsom een port och ingång til all annen Påfwek grafwelig wilfarelse. Therföre hafwe wij ock samtligten och j synderheet, förbenämbde Liturgiam och allt hennes onde medfölie, j Läre, Ceremonier och Disciplin, ehwad nampn thet helst hafwe kan, aldeles ogilledt, och aff Christeligit alfwar, med Hierta och Mun wedersaket, och oss ehn-

drächteligen, ther til, alfwarligen förpligtet, att wij henne aldrig mehre annamme, gille eller bruke wele”.

Detta uttalande måste emellertid på grunder, som vi strax skola anföra, tolkas på samma sätt som ett annat, hvilket följer omedelbart efter det nyss citerade. Det heter nämligen vidare i Uppsala mötes beslut på följande sätt: ”Såsom icke heller något annat aff the Påweskes lärdom eller wilfarelser, ehwad namn the helst hafwe kunne, någon tijd gille eller wedertage vthan them aldeles förkaste” o. s. v. Det är ju lätt att inse, att Uppsala möte med dessa ord afser, icke att förkasta ”the Påweskes lärdom”, ehuru det står så, utan endast deras *vilsefarande* lära. De lärosatser däremot, som ”the Påweske” hylla i full öfverensstämmelse med den heliga Skrift, exempelvis Herren Jesu öfvernaturliga födelse, hans uppståndelse och himmelfärd kan Uppsala möte naturligtvis icke förkasta af blotta den anledningen, att äfven ”the Påweske” lära dem. Det skulle ju vara att förkasta kristendomen själf. Det är våra nyprotestanter förbehållet att hafva kommit upp med detta påhitt. Den ena kristliga sanningen efter den andra stämpas såsom ”katolicism” och — förkastas! Så har det gått med tron att bibeln är Guds ord, så har det gått med tron på Kristus såsom Guds Son, och snart hafva de intet annat kvar af kristendomen än några torra moralläror.

Vi kunna emellertid med särdeles stor visshet antaga, att Uppsala möte icke gjorde sig till målsman för en dylik nyprotestantisk tankegång, utan att man där nog visste, lika mycket hvad man förkastade som hvad man *vidhöll*.

Men hvad som gäller om förkastelsen af ”the Påweskes lärdom”, det gäller också om förkastelsen af Johan III:s liturgi. Prästerskapet var vida skonsammare i handling än i ord, detta därför att Johan III:s liturgi innehöll så mycket, som ej utan allvarlig skada kunde förkastas. Däraf kommer det sig, att Johan III:s liturgi går igen till och med i vår nuvarande gudstjänstordning. När man läser igenom följande sidor, skall man också finna sig fullt hemmastadd, såväl

med afseende på gudstjänstens anordning i det hela som med afseende på en stor del enskildheter.

De angrepp, som i våra dagar göras mot den kristna tron och läran, hafva icke heller lämnat vår kyrkas liturgi oberörd. Vid det s. k. kyrkligt-teologiska mötet i Örebro i juni 1910 väcktes bl. a. förslag om tillsättandet af en kommitté för att göra liturgien smakligare för fritänkarefalangen bland prästerskapet. Det är klart, att Herrens församling med all makt måste motsätta sig sådana rationalistiska vandaliseringsförsök. Och till den ändan hafva vi velat ur glömskan framdraga denna gamla svenska gudstjänstordning, som på grund af sina många liturgiska skönheter kanske kan medverka till en bättre förståelse af hvad altartjänsten åsyftar, hur den bör utföras och hur församlingens medlemmar däri böra deltaga.

Konung Johan III:s liturgi talar helt säkert för sig själf inför hvar och en, som har sinne för Herrens sköna gudstjänst. Vi skola emellertid här fästa läsarens uppmärksamhet på ett och annat i densamma.

Den här föreliggande liturgien börjar med en framställning af prästens enskilda förberedelse till gudstjänstens förrättande. Något värdigare kan icke förehafvas i sakristian än att prästen där under bön förbereder sig till sin stora uppgift att framträda med evangeli budskap till Herrens återlösta. De härvid anförda bibelorden synas vara väl skickade för detta ändamål. Vidare är att märka den sköna symbolik, som inlägges i den prästerliga skruden. Den är — såsom häraf synes — icke till för grannlåts skull utan såsom ett yttre uttryck för den hjärtats helighet, hvori det anstår människan att framträda inför Gud, hvilken hon — enligt vår lärofader Luthers ord — är kallad att tjäna i evig rättfärdighet, oskuld och salighet.

Gå vi härifrån till den egentliga liturgien är här om mindre att säga, då den i det stora hela är densamma med hvilken vi från barndomen äro förtrogna. Dock märkes, att det trefaldiga "Helig", som egentligen tillhör nattvardsmässan, i denna liturgi endast förekommer på den plats, som verkligen tillhör detta liturgiska moment.

Att det trefaldiga "Helig" hos oss har kunnat få en plats äfven vid gudstjänstens början beror på den omständigheten, att nattvardsfirandet, som enligt nytestamentlig församlingsordning borde vara regel, hos oss är ett sällan förekommande undantag. Herren hjälpe oss till ett bättre sakernas tillstånd i detta stycke!

I stället för denna inledning börjar Johan III:s liturgi med en antifoni (en sådan inledning påyrkas äfven af Biskop Ullman i hans "Liturgik") samt prästens enskilda syndabekännelse och aflösning. Det senare är onekligen ett särdeles tilltalande drag, som ställer Johan III:s kristliga takt i den mest fördelaktiga belysning.

Mässan fortlöper sedan på vanligt sätt. I nattvardsprefationerna möter oss emellertid en mångfald olika alternativ, till hvilka vi icke hafva någon motsvarighet. Vår nattvardsprefation är densamma året om. Genom införandet af dessa olika alternativ har Johan III vunnit ett kraftigt liturgiskt uttryck för de väsentligaste bland Guds frälsningshistoriska gärningar, om hvilka församlingen sålunda icke kan undgå att erinras på ett särdeles verksamt sätt. Här är återigen en punkt, hvari konung Johan III:s liturgi äger ett bestämdt företräde framför vår.

Vid sidan af dessa företräden framträder emellertid i Johan III:s liturgi en och annan svaghet. Den väsentligaste är, att den kanske är i vissa moment väl mycket uttänjd. Någon afvikelse från den svenska kyrkans lärouppfattning sådan denna kommer till uttryck i vår kyrkas bekännelseskrifter låter sig däremot icke uppvisas. Tvärtom kunna vi med kändedom om konung Johan III:s omsorgsfulla teologiska skolning med viss-het antaga, att han vid sin framställning af en gudstjänstordning för svenska kyrkan icke gjorde sig skyldig till läroafvikelser, som skulle hafva kunnat motverka hans eget syfte. Johan III:s kyrkligt-teologiska ståndpunkt är helt säkert fullkomligt identisk med den, som af Melankton utvecklas i Augsburgiska bekännelsens Apologi. Under sådana förhållanden bör hans bekännelse-trohet ej gärna kunna bli föremål för motsägelser.

Äfven om man nu vill göra en motsatt uppfattning gällande, ett är åtminstone säkert: att vi på allvar måste gripa oss an med att i liturgiska frågor handla efter en bestämd öfvertygelse om dessa frågars vikt och betydelse för vårt gudstjänstlif och troslif. Det må vara resultatet nog, om utgifvandet af konung Johan III:s liturgi kan bidra hertill.

Stockholm i augusti 1910.

Carl Kihlén.

Älven om man är vill göra en mossa uppställning
gällande 500 är ämneston sakför: till 71 på närvaro
grupa som en med till i hundra år frågor handla eller en
beständ översynelse om dessa frågor vika och på detta
för vårt engagemang och kraft. Det må vara resolut
nog om utövandet av konung Johan III's ämbets
bidraga här till

Stockholm i augusti 1910.

Gust. A. W. ...

Liturgia Svecanæ Ecclesiæ
catholicæ & orthodoxæ conformis

1576

Liturgia Suevane Ecclesie
catholice & orthodoxe conformis

1576

L
r
m
o
t
L

h

g
-

31

COMMUNEFACIIONES

Commonefactiones de orationibus
ante initium Missæ a Sacerdote celebraturo
dicendis. 1)

De Præparatione Sacerdotis
pro opportunitate ipsius facienda, antequam altare
accedit. 2)

Cum divina et tremenda sint mysteria sacrosanctæ Eucharistiæ, Sacerdos celebraturus aliquantum temporis tribuat piis orationibus, quibus se ad tanti Sacramenti ministerium peragendum præparabit. Pro opportunitate igitur temporis vel domi suæ, vel in templo seu loco ubi celebraturus est, sequentes dicat Psalmos et orationes. 3)

Psalmus LXVI.

Herre, jag vill med brännoffer ingå i ditt hus, och betala dig mitt löfte, hvilket mina läppar lofvat hafva.

Antiphona. 4)

Herre, kom icke ihåg våra eller våra fäders missgärningar, och hämnas icke öfver våra synder.

Deinde dicuntur sequentes Psalmi. 5)

1) Siffrorna hänvisa till anmärkningarna i bokens slut.

Psalmus LXXXVIII.

Huru ljuflika äro dina boningar, Herre Sebaot! Min själ längtar och trängtar efter Herrens gårdar: Min kropp och själ fröjda sig uti lefvande Gud. Ty fågeln hafver funnit ett hus och svalan sitt bo, där de sina ungar lägga; nämligen ditt altare, Herre Sebaot, min Konung och min Gud. Salige äro de, som i ditt hus bo, de lofva dig till evig tid. Sela. Salige äro de människor, som dig för sin starkhet hålla och af hjärtat efter dig vandra; de där gå genom jämmerdalen och göra där källor; och lärarne varda med mycken välsignelse pryddes. De vinna den ena segern efter den andra, att man se må, att den rätte Guden är i Sion. Herre Gud Sebaot, hör min bön; akta härtill, Jacobs Gud. Sela. Gud, vår sköld, skåda dock; se uppå din smordes rike. Ty en dag uti dina gårdar är bättre än eljes tusende; jag vill hellre vakta dörren till min Guds hus än länge bo uti de ogudaktigas hyddor. Ty Herren Gud är sol och sköld: Herren gifver nåd och ära; den fromme skall intet godt fattas. Herre Sebaot, säll är den människa, som sig förlitar uppå dig.

Ära vare Fadren och Sonen och den helige Ande. Såsom det varit hafver af begynnelsen och nu och alltid och ifrån evighet till evighet. Amen.

Psalmus LXXXV.

Herre, du som fordom var ditt land nådig och förlössade de fångar af Jakob; du, som tillförene ditt folks missgärning förlåtit hafver och alla deras synder öfvertäckt; Sela, du, som tillförene all din vrede borttagit hafver och vändt dig ifrån din vredes grymhet; trösta oss, Gud, vår Frälsare, och låt af din ogunst till oss. Vill du då till evig tid uppå oss vred vara och låta din vrede gå evinnerligen? Vill du då icke åter vederkvicka oss, att ditt folk må glädja sig öfver dig? Herre, bete oss din nåd och hjälp oss. Ack, att jag höra måtte det Herren Gud talar, att han sitt folk och sina heliga frid tillsade, på det de icke skola på

någon galenskap komma. Dock är ju hans hjälp när dem, som frukta honom, att i vårt land skall ära bo, att godhet och trohet mötas tillsammans, rättfärdighet och frid kyssas, att trohet må växa på jorden, och rättfärdighet skåda ned af himmeln, att ock Herren oss godt gör, på det vårt land må sin frukt gifva, att rättfärdighet må ändå för honom blifva och sin rätta gång hafva.

Ära vare Fadren etc.

Psalmus LXXXVI.

Herre, böj ned dina öron och hör mig, ty jag är eländig och fattig. Bevara min själ, ty jag är helig; hjälp du, min Gud, din tjänare, som sig uppå dig förlitar. Herre, var mig nådig, ty jag ropar dagligen till dig. Fröjda din tjänares själ, förty efter dig, Herre, trängtar jag. Ty du, Herre, är god och nådig, af stor godhet mot alla dem, som åkalla dig. Förnim, Herre, min bön, och akta uppå min böns röst. Uti min nöd åkallar jag dig, att du dock ville höra mig. Herre, dig är ingen lik ibland gudarna, och ingen är, som så göra kan som du. Alla hedningar, de du gjort hafver, skola komma och tillbedja för dig, Herre, och ära ditt namn, att du så stor är och gör under och allena Gud är. Visa mig, Herre, din väg, att jag må vandra i din sanning; behåll mitt hjärta vid det ena, att jag ditt namn fruktar. Jag tackar dig, Herre, min Gud, af allt mitt hjärta och ärar ditt namn evinnerligen. Ty din godhet är stor öfver mig, och du hafver frälst min själ utur det djupa helvetet. Gud, de stolta sätta sig upp emot mig och de tyranners hop står efter min själ och hafva dig icke för ögonen. Men du, Herre Gud, är barmhärtig och nådig, tålig och af stor mildhet och trohet. Vänd dig till mig, var mig nådig, stärk din tjänare med din makt och hjälp din tjänarinnas son. Gör ett tecken med mig, att mig väl går, att de se det, som mig hata, och skämmas, att du med mig står, Herre, och tröstar mig.

Ära vare Fadren etc.

Psalmus CXVI.

Jag tror, därför talar jag, men jag varder svårli-
gen plågad. Jag sade i min häpenhet: Alla människor
äro lögnaktiga. Huru skall jag vedergälla Herren alla
hans välgärningar, som han mig gör? Jag vill taga den
hälsosamma kalken och predika Herrens namn. Jag vill
betala Herren mina löften för allt hans folk. Hans hel-
gons död är dyr hållen för Herren. O, Herre, jag är
din tjänare; jag är din tjänare, din tjänarinns son.
Du har sönderslitit mina band. Dig vill jag offra tack-
sägelse och predika Herrens namn. Jag vill betala Her-
ren mina löften för allt hans folk uti gårdarna i Her-
rens hus, uti dig, Jerusalem.

Ära vare Fadren etc.

Psalmus CXXX.

Utur djupen ropar jag till dig, Herre. Herre, hör min
röst, låt dina öron akta på min böns röst. Om du, Herre,
vill tillräkna synderna, Herre, ho kan blifva beståndande?
Ty när dig är förlåtelse, att man skall frukta dig. Jag
väntar efter Herren, min själ väntar och jag hoppas
uppå hans ord. Min själ väntar efter Herren ifrån den
ena morgonväkten till den andra. Israel hoppas uppå
Herren, ty när Herren är nåd och mycken förlösning
när honom. Och han skall förlösa Israel ifrån alla
hans synder.

Ära vare Fadren etc.

Psalmis lectis repetitur Antiphona. 6)

Herre, kom icke ihåg våra eller våra fäders miss-
gärningar, och hämnas icke öfver våra synder.

Deinde dicit Sacerdos. 7)

Herre, förbarma dig öfver oss.

Kriste, förbarma dig öfver oss.

Herre, förbarma dig öfver oss.

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt
namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja såsom i him-
melen så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag;

och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse, utan fräls oss ifrån ondo. Amen.

Postea subjicit sequentes versiculos, qui digni sunt ut omni momento, omnium in ore et corde versentur. 8)

Jag sade, Herre, var mig nådig.
Hela min själ, ty jag hafver syndat emot dig.

Vänd dig åter till oss, Herre, eller huru länge?
Och var din tjänare nådig.

Vare din barmhärtighet, Herre, öfver oss.
Såsom vi på dig hoppas.

Låt dina Präster kläda sig med rättfärdighet.
Och dina heliga glädjas.

Förlåt mig mina hemliga brott.
Och bevara din tjänare för de stolta.

Herre, hör min bön.
Och mitt rop komme inför dig.

Sequuntur orationes ad Deum, ut Spiritu sancto corda nostra renovet, vivificet et sanctificet.

Digna memoria est vox Ecclesiæ, quæ auditorem admonet non solum de naturæ nostræ cæcitate et infirmitate, sed etiam de necessaria gubernatione Spiritu sancti. Sic enim Ecclesia in quodam hymno de Spiritu sancto canit: Sine tuo numine, nihil est in homine, nihil est innoxium. Hanc vocem, ita nobis subjiciamus, atque apud animum proponamus, ut semper sonet in auribus nostris, et nunquam non, etiam aliud agentibus, occurrat. Siquidem crebra hujus sententiæ repetitione et meditatione illud efficiemus atque assequemur, ut et miseriam naturæ nostræ agnoscamus, et a Deo ardentibus votis petamus, ut Spiritus ipsius bonus nos ut errantes oviculas in viam rectam ducat, vivificet et sanctificet. 9)

Barmhärtige, milde Gud, böj din mildhets öron till våra böner, och upplys vårt hjärta med den helige Andes nåd: att vi dig i dina heliga Sakrament värdigt tjäna, och med en evig kärlek älska måge. Genom Jesum Kristus, vår Herre. Amen.

II.

O, Gud, för hvilken alla hjärtan öppna äro och all vilja talar, för hvilken ock intet lönligt är fördoldt: rena våra hjärtans tankar, genom den helige Andes ingjutelse, att vi dig fullkomligen älska och värdigt lofva måge.

III.

O, Herre Gud, luttra våra njurar och vårt hjärta med den helige Andes eld, att vi dig med en kysk lekamen tjäna, och med ett rent hjärta behaglige vara kunna.

IIII.

Vi bedja dig, Herre Gud, att Hugsvalaren, som af dig utgår, upplyser vår håg och sinne, och efter som din Son utlofvat hafver, leder oss i all sanning.

V.

Vi bedja dig, Herre Gud, låt den helige Andes kraft vara när oss till att rena vårt hjärta och mildeligen bevara ifrån allt det oss skadligt är.

VI.

O, Herre Gud, som de kristtrognas hjärta med den helige Andes upplysning lärt hafver, gif oss i samma Ande besinna det, som rätt är, och alltid glädjas af hans heliga hugsvalelse och tröst.

VII.

Vi bedja dig, Herre Gud, att du ville besöka och rena vårt hjärta, på det att, när vår Herre Jesus Kristus, din Son kommer, han måtte finna i oss en beredd boning. Hvilken med dig och den helige Ande lefver och regerar i en Gudom, från evighet till evighet. Amen.

Sequuntur orationes dicendæ, cum celebraturus induit sacris paramentis. 10)

Afkläd mig, o Herre Gud, den gamla människan med hennes seder och gärningar, och ikläd mig en ny människa, den efter Gud skapad är, i sannskyldig rättfärdighet och helighet.

Cum lavat manus. 11)

Gif oss, o Herre Gud, att såsom våra händers orenlighet aftvås, må också vår håg och sinne, genom dig af all smitta renadt varda, och alla heliga dygders förökelse i oss tillväxa.

Ad amictum. 12)

Bevara, o Herre Gud, med din helige Andes nåd mitt hufvud, mina skuldror och mitt bröst, att jag må tjäna dig lefvande Gud, som regerar i evighet.

Ad albam.

Gör mig, Herre Gud, hvit och mitt hjärta rent, att jag, uti Lamsens blod rengjord, må hafva evinnerlig glädje

Ad cingulum.

Omgjorda mig, Herre Gud, med renhetens bälte och utsläck i mina länder all orenlig begärelses vätska, att återhållsamhet och kyskhets dygd i mig blifva måtte.

Gör mig, Herre Gud, värdig, att ändå jag med tårar så måste, må dock genom din nåd med glädje uppskära och bära mina kärftar.

Ad stolam.

Omkläd mig, Herre Gud, med rättfärdighetens och odödlighetens kjortel, den jag mist hafver uti mina första föräldrars öfverträdelse och rena min håg och sinne af alla syndens besmittelse.

Ad tunicam et dalmaticam.

Ikläd mig, Herre Gud, salighetens och glädjens kläder, och drag alltid uppå mig rättfärdighetens kjortel.

Ad planetam seu casulam.

Ikläd mig, Herre Gud, ödmjukhet, kärlek och frid, att jag, med dygder alldeles väpnad, må alla odygder och laster, så ock alla mina fiender, andliga och lekamliga, emotstå.

Ad mitram.

Bevara, Herre Gud, mitt hufvud med salighetens hjälm, att jag må kunna oskadd undvika den gamla fiendens och alla mina ovänners försåt och listiga anlopp.

Liturgia.

*seu Ordo Ceremoniarum, orationum et lectionum
in celebratione Missæ. 13)*

I.

Sacerdos omnibus paramentis seu vestimentis Ecclesiasticis indutus, reverenter accedit altare, ibique primum in medio altaris expandit corporale, et super illud calicem velo coopertum sistit. Deinde procumbit in genua, et signans se signo crucis clara voce dicit. 14)

I Faderns och Sonens och den helige Andes namn.
Amen.

Deinde junctis manibus ante pectus recitat Antiphonam. 15)

Jag vill ingå till Guds altare.

Ministri astantes respondent, vel ipse solus, si ministri non affuerint, prosequitur omnia. 16)

Till Gud, som är min fröjd och glädje.

Postea alternatim cum ministris dicit sequentem Psalmum 42. 17)

Döm mig, Gud, och drif min sak emot det oheliga folket, och fräls mig från de arga och svekfulla människorna.

Ty du är Gud, min starkhet, hvi skjuter du mig bort; hvi låter du mig gå så bedröfvad, när min fiende kväljer mig?

Utsänd ditt ljus och din sanning, att de leda mig och hafva mig in till ditt heliga berg och till din bönning.

Att jag må ingå till Guds altare, till Gud, som är min fröjd och glädje.

Och att jag må med harpa tacka dig, Gud, min Gud. Min själ hvi är du så bedröfvad, och hvi gör du mig sådan vända?

Haf ditt hopp till Gud, ty jag skall ännu bekänna och tacka honom, som hjälper mig med sitt ansikte och är min Gud.

Ära vare Fadern och Sonen och den helige Ande. Såsom det varit hafver af begynnelsen och nu och alltid och från evighet till evighet. Amen.

Repetit deinde Antiphonam. 18)

Jag vill ingå till Guds altare.

Till Gud, som är min fröjd och glädje.

Postea subjungit. 19)

Vår hjälp står i Herrans namn.

Som gjort hafver himmel och jord.

Deinde junctis manibus, capite demisso, generalem confessionem facit ut sequitur. 20)

Jag bekänner för Gud allsmäktig och eder käre bröder, att jag i mitt lefverne mångfaldigt syndat hafver med tankar, ord och gärningar, hvilket är min skuld, min skuld, min största skuld; Hvarför jag begär, att I bedjen Herren vår Gud för mig.

Ministri respondent. 21)

Gud allsmäktig vare dig nådig, förlåte dig alla dina synder, och låte dig bekomma evinnerligt lif.

Sacerdos dicit, Amen.

Si non affuerint ministri, qui respondere possunt, Sacerdos omnia solus exequitur, et confessionem ita dicit. 22)

Jag bekänner inför dig, Allsmäktige Gud Fader, mig arme syndare, som i synd både aflad och född är, uti hela mitt lefverne mångfaldigt syndat hafva både med tankar, ord och gärningar, hvilket är min skuld, min skuld, min största skuld. Hvarför jag begär, att du för din käre Sons, vår Herre Jesu Kristi, skull, som ett offer för oss vorden är, ville vara mig nådig och förlåta mig alla mina synder och gifva ett evigt lif. Amen.

Insuper dicit. 23)

Nåd, aflösning och alla våra synders förlåtelse, gifve oss den allsmäktige och barmhärtige Herren Gud. Amen.

Inclinatus prosequitur. 24)

Vänd dig till oss, Gud, och vederkvick oss,

Att ditt folk må glädjas i dig.

Herre, bete oss din barmhärtighet,

Och bevisa oss din hjälp.

Herre hör min bön,

Och mitt rop komme inför dig.

Ascendens ad altare dicit. 25)

Tag från oss, Herre Gud, alla våra missgärningar, att vi med ren håg och sinne måge ingå i det allra heligaste. Genom Jesum Kristum, vår Herre. Amen.

Interdum sequentem confessionem publicam et generalem Sacerdos conversus ad populum clara et intelligibili voce dicit. 26)

Exhortatio.

Käre vänner, bröder och systrar i Kristus Jesus. Eftersom vi nu församlade äro till att hålla vår Herre Jesu Kristi nattvard och anamma hans dyra lekamen

och blod, såsom han det själf stiftat och inrättat hafver till en åminnelse, att han samma sin lekamen och blod till våra synders förlåtelse utgifvit hafver, därföre, då vi ju alle utan tvifvel äro med synder behäftade och lifligt åstunda att vara synderna kvitt, vilja vi falla på våra knän och ödmjuka oss inför Gud, vår himmelske Fader, med hjärta och mun och bekänna oss vara arma, elända syndare, som vi ock äro, bedjande honom om nåd och miskund, så sägande hvar i sin stad:

Confessio.

Jag fattig, syndig människa, som i synd både af-
lad och född är och jämväl sedan i alla mina lifsdagar
ett syndigt lefverne fört hafver, bekänner mig af allt
hjärta inför dig, allsvåldige, evige Gud, min käre him-
melske Fader, att jag icke hafver älskat dig öfver allting,
icke min nästa såsom mig själf. Jag hafver (tyvärr) i
mångahanda måtto syndat mot dig och dina heliga bud-
ord både med tankar, ord och gärningar och vet mig
fördenskull helvetet och evinnerlig fördömelse värd vara,
om du skulle så döma mig, som din stränga rättvisa
kräfer och mina synder förtjänt hafva. Men nu haf-
ver du, käre himmelske Fader, utlofvat, att du vill göra
nåd och miskund med alla fattiga syndare, som sig
omvända vilja och med en stadig tro fly till din obegrip-
liga barmhärtighet; med dem vill du öfverse, i hvad
måtto de än mot dig brutit hafva och aldrig mer till-
räkna dem deras synder. Däruppå förlitar jag mig,
arme syndare, och beder dig trösteligen, att du efter
samma ditt löfte värdes vara mig miskundsam och nå-
delig och förlåta mig alla mina synder ditt heliga namn
till pris och ära.

Postea recitat Sacerdos hanc precationem. 27)

Den allsmäktige, evige Gud förlåte oss för sin stora
obegripliga barmhärtighet alla våra synder och gifve
oss nåd till att bättra vårt syndiga lefverne och få med
honom ett evinnerligt lif. Amen.

II.

Introitus.

Confessionem sequitur Introitus, qualis in libro Gradualium et latine et vulgari in lingua stas assignatur temporibus. In Ecclesiis vero ruralibus, potest pro Introitu latino cantari Psalmus aliquis linguæ vulgaris, qui ad rationem temporis vel festi proxime accedere videtur. 28)

III.

Kyrie eleesson.

Post Introitum dicuntur preces Kyrie eleesson, cum Hymno Angelico et reliqua glorificatione ei adjuncta. 29)

Herre, förbarma dig öfver oss.

Kriste, förbarma dig öfver oss.

Herre, förbarma dig öfver oss.

Ära vare Gud i höjden.

Och frid på jorden, människorna en god vilja. Vi lofva dig, vi välsigna dig, vi tillbedja dig, vi prisä och ära dig, vi tacka dig för din stora ära, O Herre Gud, himmelske Konung, Gud Fæder allsmäktig, O Herre den allrahögstes enfödde Son, Jesu Kriste, och den helige Ande. O Herre Gud, Guds Lamm och Faderns Son, du, som borttager världens synder, förbarma dig öfver oss, du, som borttager världens synder, hör vår bön, du, som sitter på Faderns högra hand, förbarma dig öfver oss. Ty du är allena helig, du är allena Herre, du är allena den högste, Jesu Kriste med den helige Ande i Gud Faderns härlighet. Amen.

IIII.

Postea Sacerdos versus ad populum dicit Salutationem, ut attentim reddantur auditores et admoncantur ut meminerint sacra publica concordibus votis esse peragenda.

Unde et populus consensum suum declaraturus per Chorum respondet, Et cum spiritu tuo. 30)

Herren vare med eder.

Så ock med din ande.

V.

Salutationi subjicitur Collecta sequens, vel alia de festo seu Dominica, quam exhibent Gradualia. Una autem recitatur, nisi temporis necessitas pro sui ratione et conditione deposcat et alias. 31)

Låtom oss bedja.

Vi bedja dig, allsmåttige, evige Gud, att du förlänar oss en fast tro på dig och din son Jesus Kristus, ett oförskräckt hopp på din barmhärtighet i all vår nöd och motgång och en grundlig kärlek till vår nästa. Genom samma din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Alia Collecta.

O Gud, som är vår starkhet och tillflykt, hör din församlings bön, den du hafver lärt henne bedja, och gif oss det, vi förtröstansfullt bedja om. Genom din Son Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

VI.

Post Collectam Sacerdos versus ad populum legit Epistolam Dominicæ vel diei festi, cujus lectionis initium hoc esse potest. 32)

Dessa efterföljande ord skrifer S. Paulus Apostel till de romare, korintier etc.

VII.

Epistolam sequitur Responsorium, quod usitate vocatur Graduale. Item Alleluja, cum utriusque versibus, et Tractu, etc. Interdum piæ Sequentiæ cantantur, ut in diebus Nativitatis Christi, Epiphaniarum, Paschæ,

Ascensionis, Pentecostes, Trinitatis et quarum usus esse solet in Dominicis, item nonnullæ aliæ, prout temporis ratio id fieri permittat. Interdum loco Latini Responsorii canitur Psalmus aliquis linguæ vulgaris, qui ad rationem festi vel temporis proxime accedere videatur. Quæ omnia exhibet liber Gradualium. 33)

VIII.

Deinde cantatur vel legitur Evangelium, quale fuerit statutis temporibus, sive diebus Dominicis, sive festis etc. Initium vero erit hoc modo. 34)

Detta heliga Evangelium skrifer Sanctus Matthæus Evangelista etc.

IX.

Lectionem Evangelii proxime sequitur Symbolum vel Apostolicum vel Nicenum. 35)

Apostolicum.

Jag tror på Gud Fader, allsmäktig, himmelens och jordens skapare. Och på Jesus Kristus, hans ende Son, vår Herre, hvilken aflad är af den helige Ande, född af jungfru Maria, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begrafven, nederstigen till helvetet, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra hand, därifrån igenkommande till att döma lefvande och döda. Jag tror på den helige Ande, en, helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund, syndernas förlåtelse, köttets uppståndelse och evinnerligt lif. Amen.

Symbolum Nicenum.

Ea verborum forma, qua Synodus Constantinopolitana I. oecumenica secunda illud anno Christi 385, additis quibusdam verbis et illustrato articulo de Spiritu sancto repetivit ac confirmavit. 36)

Jag tror på en Gud, allsmäktig Fader, som himmel och jord och allting, både synligt och osynligt skapat hafver.

Och på en Herre Jesus Kristus, Guds enfödde Son, och af Fadern född före evig tid, Gud af Gud, ljus af ljus, sann Gud af sann Gud, född och icke skapad, samvarande med Fadern, genom hvilken allting gjordt är.

Hvilken för oss människor och för vår salighets skull nedsteg af himmelen.

Och anammade mandom genom den helige Ande af jungfru Maria och vardt sann människa.

Blef ock för oss korsfäst under Pontius Pilatus, död och begrafven.

Och uppstod på tredje dagen efter skrifterna och uppför till himmelen, sitter på Faderns högra hand.

Och skall åter komma med härlighet till att döma lefvande och döda, på hvilkens rike ingen ände blifver.

Och på den helige Ande, Herren och lifgifvaren, hvilken af Fadern och Sonen utgår.

Hvilken ock tillsammans med Fadern och Sonen dyrkad och vördad varder, hvilken ock genom profeterna talat hafver.

Och en, helig allmänlig och apostolisk Kyrka.

Jag bekänner en döpelse till syndernas förlåtelse.

Och förväntar de dödas uppståndelse och den tillkommande världens lif. Amen.

X.

Precatio ad Spiritum sanctum, in qua petuntur dona seu effectus Spiritus sancti vera Dei agnitio, fides, invocatio, vera dilectio, obedientia et lætitia acquiescens in Deo etc. 37)

O, du helige Ande, kom, uppfyll dina kristtrognas hjärta, och din brinnande kärlek upptänd uti dem, du, som församlar folk utaf allehanda tungomål, uti en kristlig tro endräktligen. Gud vare lof evinnerligen.

Sacra Concio.

Altera pars Missæ.

I.

Finita Concione, si omittitur publica Ecclesiæ præcatio, quæ usitate Litania dicitur, Concionator ex suggestu incipit Psalmum aliquem in vulgari lingua, qui ad rationem festi, temporis, vel Evangelii seu declaratæ materiæ maxime accedere videtur. Interdum etiam ad Psalmum adjicitur Cantus, cui nomen Offertorii datum est. Interea vero dum Psalmus et Offertorium canitur, ad sacrum usum destinatis elementis pane et vino, ut decet appositis et præparatis, celebrans ad cornu Epistolæ, ministro aquam fundente lavat manus, ex Psalmo XXV. sequentes versus secum repetens, quibus de vera poenitentia et pietatis fructibus admonetur. 38)

Jag tvårs mina händer med oskyldighet och håller mig, Herre, intill ditt altare.

Där man hör tacksägelses röst och där man predikar alla dina under.

Herre, jag hafver ditt hus' boning kär och det rum, där din ära bor.

Ryck icke min själ bort med syndarne eller mitt lif med de blodgiriga.

Hvilka umgås med argan list och taga gärna gåfvor.

Men jag vandrar oskyldigt; förlossa mig och var mig nådig.

Min fot går rätt; i församlingen vill jag lofva dig, Herre.

Deinde sequentes dicit orationes. 39)

Låtom oss bedja.

Allsmäktige, evige Gud, himmelske Fader, du som hafver tillsagt oss nådens och bönens Anda, vi bedja dig,

förläna oss nåden, att vi på din befallning och löfte måge dig i anda och sanning åkalla. Låt din helige Ande regera vårt hjärta, ty dig förutan kunna vi icke vara dig behagliga.

Prosequitur. 40)

Därför bedja vi dig ödmjukligen och begära, barmhärtigaste Fader, genom din Son Jesus Kristus, vår Herre, att du ville låta dig våra böner behaga och nådeligen höra, som vi inför dig frambära för din heliga, allmänneliga kristliga Kyrka, som du värdes freda, bevara, förena och regera i hela världen, samt med all öfverhet, andlig och världslig, af hvad värdighet, höghet och namn de än äro, så ock alla kristtrogna, som den sanna allmänneliga och apostoliska tron älska och bekänna.

Subjicit. 41)

O, Herre Gud, som ville, att din Sons heliga och dyrbara Nattvard skulle vara oss en viss pant och försäkran om din barmhärtighet, uppväck vårt hjärta, att vi, som samma hans Nattvard begå, måge dina välgärningar saligen betänka och dig därför sannskyldig och pliktig tack, ära, lof och pris alltid ödmjukligen bevisa. Hjälp oss, dina tjänare och ditt folk, att vi härmed måge din Sons heliga, rena, obesmittade och saliga offer, som han för oss på korset gjorde, ihågkomma och det nya testamentets och eviga förbundets hemlighet värdigt begå. Välsigna och helga med din helige Andes kraft, hvad som framsatt och till det heliga bruket ämnadt är, bröd och vin, att det i ett rätt bruk må vara oss din Sons lekamen och blod, det eviga lifvets spis, som vi med största trängtan åstunda och söka måtte. Genom samma din Son, Jesus Kristus vår Herre, hvilken med dig och den helige Ande lefver och regerar uti en Gudom af evighet till evighet. Amen.

II.

*His precibus dictis, Sacerdos ad medium altaris am-
babus manibus hinc inde super eo positus, dicit Præfa-
tionem, cui adjuncta sunt verba Testamenti seu institu-*

tionis Coenæ dominicæ, et doxologia seu glorificatio illa in Præfationibus usitata. 42)

Præfatio.

In die Nativitatis Domini, cujus præfationis usus etiam est ab eo die usque ad festum Epiphaniarum.

Item in die Purificationis B. Mariæ virginis. 43)

Herren vare med eder. V.

Så ock med din ande. R.

Upplyften edra hjärtan till Gud. V.

Vi upplyfta våra hjärtan. R.

Låt oss tacka Gud, vår Herre. V.

Det är rätt och tillbörligt. R.

Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud, för alla dina välgärningar, dock särdeles på denna dag, därför att Ordet varöt kött, genom hvilken gudomliga hemlighet din klarhets nya ljus våra hjärtans ögon så upplyst hafver, att vi af den synliga Guds kunskap måge till det, som osynligt är, få vilja och kärlek. Genom samma din Son, Jesus Kristus, vår Herre, hvilken, på det vi hans välgärningar aldrig förgäta skulle, om natten, då han förrådd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade, bröt det och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gör enj det till min åminnelse.

Elevatio fit. 44)

Sammalunda efter Nattvarden tog han ock kalken i sina heliga, dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken här-af alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som

för eder och för många utgifvet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit, qua facta laudes subjiuntur sequentes. 45)

Därföre vi med alla änglar och öfveränglar, med troner och herrskap och med alla himmelska härskaror sjunga din äras lofsång utan ände, så sägande.

His finitis dicitur sequens Hymnus, qui vocatur Græcis Trisagion. 46)

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulle äre himlarna och jorden af din härlighet. Hosianna i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Hosianna i höjden.

Collatio.

Formula verborum institutionis sacrosanctæ Coenæ Dominicæ, prout ea ab Evangelistis, et Paulo, et in Liturgiis SS. Patrum annotatur.

Matth. XXVI. Marc. XIII. Luc. XXII. Paul. I Cor. 11. Ex Liturgiis. Lit. S. Apostolorum. Lit. Jacobi Apostoli. Lit. Basilii. Lit. Chrysostomi. Ambrosii. Gregorii. 47)

II

Præfatio.

In die Epiphaniarum Domini et per Octavam, quæ est Dominica Christi ammissi a matre in duodecimo Paschate. 48)

Herren vare med eder.

Så ock med din ande.

Opplyften edra hjärtan till Gud.

Vi opplyfta våra hjärtan.

Låtom oss tacka Gud vår Herre.

Det är rätt och tillbörligt.

Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud, för alla dina välgärningar och särdeles därför, att din enfödde Son uti vår dödliga lekamen är uppenbarad och hafver så med sin odödlighets nya ljus oss förnyat.

Hvilken ock, på det vi hans välgärningar aldrig förgäta skulle, om natten, då han förrådd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade, bröt det och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gören det till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter Nattvarden tog han ock kalken i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Därför vi med alla änglar och öfveränglar, med tronner och herrskap och med alla himmelska härskaror sjunga din äras lofsång utar ände så sägande:

Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulle äro himlarna och jorden af din härlighet. Hosanna i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Hosanna i höjden.

III

Præfatio.

In die Annunciationis cæterisque festis B. Mariæ virginis. 49)

Herren vare med eder.

Så ock med din ande.

Upplyften edra hjärtan till Gud.

Vi upplyfta våra hjärtan.

Låtom oss tacka Gud, vår Herre.

Det är rätt och tillbörligt.

Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud. Och sammalunda på denna dag, som vi efter den heliga jungfru Maria begå, som din enfödda Son genom den heliga Andes kraft och öfverskyggelse timligen aflat hafver, och så med en ren jungfrudoms kyskhet det eviga ljuset till världen födt, Jesus Kristus, vår Herre.

Hvilken, på det vi hans välgärningar aldrig förgäta skulle, om natten, då han förrådd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige, evige Gud, välsignade, bröt det och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gören det till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter Nattvarden tog han ock kalken i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige, evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Därför genom samma din Son Jesus Kristus, vår Herre, ditt majestät lofva alla änglar, tillbedja alla heradömen, för dig bäfva alla välden, så ock alla himlar och himlars krafter och de heliga Serafim med endräktig

fröjd prisa och ära, med hvilka vi bedja, att du värdes anamma vår röst med en ödmjuk bekännelse så sägande:

Hymnus Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulla äro himlarna och jorden af din härlighet. Saliggör oss i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Saliggör oss i höjden.

IIII

Præfatio.

In Dominica passionis Domini, in Dominica palmarum, in feria quinta in Coena Domini, in feria sexta pænosa seu passionis Domini. 50)

Herren vare med eder. V.

Så ock med din ande. R.

Upplyften edra hjärtan till Gud. V.

Vi upplyfta våra hjärtan. R.

Låtom oss tacka Gud, vår Herre. V.

Det är rätt och tillbörligt. R.

Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud, du, som mänskligt släktes salighet på korsets träd uträttat hafver, att hvarifrån döden hade bekommit sitt ursprung, därigenom skulle ock lifvet upprättadt varda och den, som på träd vunnit hade, skulle åter på träd öfvervunnen blifva. Genom Jesus Kristus, vår Herre.

Hvilken ock på det vi hans välgärningar aldrig för-gäta skulle, om natten, då han förrädd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade det, bröt och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gören det till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter nattvarden tog han ock kalken i sina heliga, dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Därför genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre, ditt majestät lofva alla änglar, tillbedja alla herradömen, för dig bäfva alla välden. Så ock alla himlar och himlars krafter och de heliga Serafim med endräktig fröjd prisa och ära. Med hvilka vi bedja att du värdes anamma vår röst med en ödmjuk bekännelse så sägande:

Hymnus Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulle äro himlarna och jorden af din härlighet. Hosianna i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Hosianna i höjden.

V.

Præfatio.

A die Paschæ usque ad Octavam, et in Dominicis usque ad Ascensionem, et in diebus festis eo tempore occurrentibus, nisi propria in festis assignatur. In die Paschæ usque ad Dominicam in Albis exclusive, dicitur In hac potissimum die. Deinceps dicitur: In hoc potissimum tempore. 51)

Herren vare med eder. V.

Så ock med din ande. R.

Upplyften edra hjärtan till Gud. V.

Vi upplyfta våra hjärtan. R.

Låtom oss tacka Gud, vår Herre. V.

Det är rätt och tillbörligt. R.

Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid tacka och lofva dig, helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud, dock särdeles och mest på denna dag, på hvilken vårt påskalamm, Jesus Kristus, för oss offrad är. Ty han är det rätta lammet, som borttager världens synder, hvilken och genom sin död vår död nederlagt och med sin uppståndelse lifvet upprättat hafver.

Hvilken ock, på det vi hans välgärningar aldrig förgäta skulle, om natten, då han förrådd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga, dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade det, bröt och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten, detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gören det till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter Nattvarden, tog han ock kalken i sina heliga, dyra händer, såg upp i himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Därför vi med alla änglar och öfveränglar med tron och herradömen och med alla himmelska härskaror sjunga din äras lofsång utan ände så sägande:

Hymnus Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulla äro himlarna och jorden af din härlighet. Hosianna i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn.

VI.

Præfatio.

A die Ascensionis Domini in coelum usque ad diem Pentecostes exclusive, et in festis tunc occurrentibus. 52)

Herren vare med eder.

Så ock med din ande.

Uppllyften edra hjärtan till Gud.

Vi upplyfta våra hjärtan.

Låtom oss tacka Gud, vår Herre.

Det är rätt och tillbörligt.

Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre, allsmåttige Fader, evige Gud, genom Jesus Kristus, vår Herre, hvilken efter uppståndelsen, för alla sina lärjungar uppnärligen sedd är, i deras åsyn uppfaren till himmelen, att han skulle göra oss af sin gudomlighet delaktiga.

Hvilken ock, på det vi hans välgärningar aldrig förgäta skulle, om natten, då han förrådd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmåttige evige Gud, välsignade det, bröt och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gören det till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter nattvarden tog han ock kalken i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmåttige evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken här af alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Därför vi med alla änglar och öfveränglar, med tron-
ner och herradömen och med alla himmelska härskaror
sjunga din äras lofsång utan ände så sägande:

Hymnus Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulle äro
himlarna och jorden af din härlighet. Hosianna i höj-
den. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn.
Hosianna i höjden.

VII.

Præfatio.

A die Pentecostes usque ad diem Trinitatis. 53)
Herren vare med eder.

Så ock med din ande.

Upplyften edra hjärtan till Gud.

Vi upplyfta våra hjärtan.

Låtom oss tacka Gud, vår Herre.

Det är rätt och tillbörligt.

Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi
alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre,
allsmäktige Fader, evige Gud, genom Jesus Kristus, vår
Herre, hvilken uppfaren öfver alla himlar och sittande
på din högra hand, hafver på denna dag den utlofvade
helige Ande öfver de utkorade barn utgjutit.

Hvilken ock, på det vi hans välgärningar icke för-
gäta skulle, om natten, då han förrådd vardt, tog brödet i
sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tac-
kade dig helige Fader, allsmäktige, evige Gud, välsigna-
de det, bröt och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och
äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven var-
der. Gören det till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter Nattvarden tog han ock kalken i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, väl signade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen ocl dricken häraf alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Hvarför ock all världen öfver hela jordens krets utan ände så sägande:
med allt som största fröjd glad är, så ock allt himmelskt herradöme och änglakrafter, din äras lofsång sjunga

Hymnus Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulle är himlarna och jorden af din härlighet. Saliggör oss i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Saliggör oss i höjden.

VIII.

Præfatio.

In festo sanctæ, individuæ et adorandæ Trinitatis. 54)

Herren vare med eder.

Så ock med din ande.

Upplyften edra hjärtan till Gud.

Vi upplyfta våra hjärtan.

Låtom oss tacka Gud, vår Herre.

Det är rätt och tillbörligt.

Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre,

allsmäktige Fader, evige Gud, som med din enfödde Son och den helige Ande är en Gud och en Herre. Icke uti personernas enighet, utan uti en enig varelses trefaldighet. Ty det vi om din härlighet tro, efter som du dig uppenbarat hafver, detsamma tro vi ock utan åtskillnad om din Son, så ock om den helige Ande. Så att uti en sann och evig Gudoms bekännelse måtte uti personerna rätt egenskap, uti varelsen en enighet och uti majestätet en jämlikhet alltid ärad och tillbedd varda, genom Jesus Kristus, vår Herre.

Hvilken ock, på det vi hans välgärningar aldrig förgäta skulle, om natten, då han förrädd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade det, bröt och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gören det till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter Nattvarden, tog han ock kalken i sina heliga, dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige, evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Därför lofva ditt majestät alla änglar och öfveränglar, så ock Kerubim och Serafim, hvilka dagligen ropa med en röst utan ända så sägande:

Hymnus Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulla äro himlarna och jorden af din härlighet. Saliggör oss i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Saliggör oss i höjden.

IX.

Præfatio.

Quotidiana et Dominicalis, eaque duplex, altera prolixior, brevior altera.

Forma Præfationis quotidianæ prolixior, quæ etiam dici potest diebus festis propriam Præfationem non habentibus. 55)

Herren vare med eder. V.

Så ock med din ande. R.

Upplyften edra hjärtan till Gud. V.

Vi upplyfta våra hjärtan . R.

Låtom oss tacka Gud, vår Herre. V.

Det är rätt och tillbörligt. R.

Sannerligen är det tillbörligt rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud, för alla dina välgärningar och enkannerligen för den, du oss bevisade, då vi alla för syndens skull så illa komme voro, att oss intet annat förestod än fördömelse och den eviga döden och intet kreatur vare sig i himmelsen eller på jorden kunde oss hjälpa. Så utsände du din enfödde Son, Jesus Kristus, som var af samma gudomsnatur som du, lät honom varda en människa för vår skull, lade våra synder på honom och lät honom lida döden i stället för att vi alla evinnerligen dö skulle. Och såsom han öfvervann döden och stod upp igen till lifvet och nu aldrig mer dör, så skola ock alle de, som på honom förlta sig, öfvervinna synden och döden och få evinnerligt lif genom honom. Hvilken ock, på det vi hans välgärningar icke förgäta skulle, om natten, då han förrådd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade det, bröt och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gören det till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter nattvarden tog han och kalken i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Därför genom samma din Son, Jesus Kristus, vår Herre, ditt majestät lofva alla änglar, tillbedja alla heradömen, för dig bäfva alla välden. Så ock alla himlar och himlars krafter och de heliga Serafim med endråkting fröjd prisa och ära. Med hvilka vi bedja, att du värdes anamma vår röst med en ödmjuk bekännelse så sågande:

Hymnus Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulle äro himlarna och jorden af din härlighet. Saliggör oss i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Saliggör oss i höjden.

Altera forma brevior. 56)

Herren vare med eder. V.
 Så ock med din ande. R.
 Uplyften edra hjärtan till Gud. V.
 Vi upplyfta våra hjärtan. R.
 Låtom oss tacka Gud, vår Herre. V.
 Det är rätt och tillbörligt. R.
 Sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lofva dig, helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud, genom Jesus Kristus, vår Herre. Hvilken, på det vi hans välgärningar aldrig för-

gäta skulle, om natten, då han förrådd vardt, höll en Nattvard, i hvilken han tog brödet i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade det, bröt och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten; detta är min lekamen, som för eder utgifven varder. Gören detta till min åminnelse.

Elevatio fit.

Sammalunda efter Nattvarden tog han ock kalken i sina heliga och dyra händer, såg upp mot himmelen, tackade dig, helige Fader, allsmäktige evige Gud, välsignade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alle, ty detta är mitt blod, det nya testamentets, som för eder och för många utgjutet varder till syndernas förlåtelse. Det gören, så ofta I häraf dricken, till min åminnelse.

Elevatio fit.

Därför genom samma din Son, Jesus Kristus, vår Herre, ditt majestät lofva alla änglar, tillbedja alla herredömen; för dig bäfva alla välden. Så ock alla himlar och himlars krafter och de heliga Serafim med endräktig fröjd prisa och ära. Med hvilka vi bedja, att du värdes anamma vår röst med en ödmjuk bekännelse så sägande:

Hymnus Trisagion.

Helig, helig, helig Herre Gud Sebaot. Fulle äro himlarna och jorden af din härlighet. Saliggör oss i höjden. Välsignad vare han, som kommer i Herrans namn. Saliggör oss i höjden.

Dum Chorus canit Hymnum Sanctus, celebrans sequentum legit orationem. Quando autem legendo sacra peraguntur Liturgiæ officia, oratio illa continua lectione Hymno subjicitur. 57)

Därför vi ock, o Herre Gud, ihågkomma denna saliga befallning och samme din Sons, vår Herre Jesu Kristi heliga pina och död, hans uppståndelse och himmelsfärd, hvilken din Son du af omätlig barmhärtighet oss skänkt och gifvit hafver, att han ett offer för våra syndar blifva skulle och med sitt enda offer på korset vår återlösnings betalning skulle uträtta, din rättvisa tillfredsställa, och ett sådant offer fullkomna, som alla utvalda tjäna skulle till godo intill världens ända. Samma din Son, samma offer, som är ett rent, heligt och obesmittadt offer till vår försoning, sköld, skärm och skydd emot din vrede, emot syndens och dödens förskräckelse oss föreställdt, fatta och anamma vi med tron och med våra ödmjuka böner frambära för ditt ärofulla majestät. För sådana dina stora välgärningar tacka vi dig innerligen med hjärta och mun dock icke som vi pliktige äro utan så mycket vi förmå.

Och bedja vi dig ödmjukligen genom samma din Son, som du uti ditt gudomliga, lönlige råd till vår ende medlare oss framställt hafver, att du värdes med barmhärtiga och milda ögon se till oss och våra böner, låta dem komma till ditt himmelska altare inför ditt gudomliga majestät och dig behaga, att vi alle, som vid detta altare delaktiga blifva af den välsignade och heliga spisen och drycken, det eviga lifvets heliga bröd och den eviga salighetens kalk, som är din Sons heliga lekamen och dyrbara blod, måge ock med all himmelsk välsignelse och nåd uppfyllde varaa.

Vi bedja dig ock, o Herre Gud, att du värdes gifva oss, arma, syndiga människor, som på din mångfaldiga barmhärtighet hoppas, att vi måtte intagne blifva ibland dina heliga apostlar, martyrer och alla dina helgon, ibland hvilkas tal låt oss komma icke af förtjänst utan af din mildhet, som vår synd och brist förlåter. Genom samme Jesus Kristus, vår Herre.

Genom hvilken du, Herre, allt godt alltid verkar, helgar, gör lifaktigt, välsignar och oss begåfvar. Genom honom, med honom och i honom vare dig, allsmäktige, Gud Fader, och den Helige Ande all ära, lof och pris. Ifrån evighet till evighet. Amen.

III.

Hymno Trisagio et precatione præcedente finitis celebrans orationem dicit Dominicam. 58)

Låtom oss bedja,

Såsom vår Herre Jesus Kristus själf oss lärt hafver så sägande:

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja såsom i himmelen så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldige äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo.

Resp. Amen. 59)

Cum divina officia legendo peraguntur, Orationi Dominica subjicitur hæc precatio. 60)

Fräls oss, Herre Gud, ifrån allt ondt, både det framfarna, närvarande och, hvad tillstunda kan. Förläna oss nådeligen fred i våra dagar, att vi under din barmhärtighets skydd och skärm måge ifrån synderna frälste och för all anfåktelse säkre vara. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

IIII.

Salutatio cum conversione ad populum. 61)

Herrens frid vare med eder.

Så ock med din ande.

Deinde, si necessum fuerit et temporis ratio ferat, celebrans conversus ad populum, hanc adhortationem de vera præparatione ad communionem facienda, recitat. 62)

Käre vänner! Efter vi här begå vår Herre Jesu Kristi Nattvard, i hvilken utspisad varder hans kostbara lekamen och dyra blod, är fördenskull rådligt, som S. Paulus Apostel oss lärer, att vi hvar i sin stad pröfva oss själfva och så äta af detta bröd och dricke af denna kalk. Och pröfve vi oss då rätteligen, när vi besinna våra brott och synder och tycka det illa vara, att vi hafva förtörnat Gud och därför hungra och törsta efter

rättfärdigheten och syndernas förlåtelse, som oss i detta sakrament tillbjuden varder och akta härefter bättra oss, vända igen af synden och lefva uti ett nytt och rättfärdigt lefverne. Ty hafver och vår Herre enkannerligen befallt att bruka detta sakrament sig till åminnelse, det är, att man härmed ihågkommer hans dyra död och blodsutgjutelse och betänker och tror fullleligen, att det till våra synders förlåtelse skedt är. Därför om vi nu äta af detta bröd och dricka af denna kalk med en sådan fast tro till de ord, som vi här höra, att Kristus är död och hans blod utgjutet för våra synder, få vi också förvisso syndernas förlåtelse och undvika därmed döden, som syndens lön är, och få evinnerligt lif med Kristus. Det gif oss alla allsmäktig Gud Fader och Son och den helige Ande.

Ante dispensationem et communionem Sacramenti hæc oratio dicitur. 63)

O, Herre Jesus Kristus, lefvande Gudens Son, världens Frälsare, sann Gud och människa, fräls oss genom din heliga lekamen och blod ifrån alla våra synder och ifrån allt ondt och hjälp, att vi alltid fullborda dina heliga bud och befallningar och aldrig skiljas ifrån din barmhärtighet, till evig tid, du, som lefver och regerar med Fadern och den helige Ande, en Gud från evighet till evighet.

Alia oratio. 64)

Herre Jesus Kristus, låt din lekamens och blodsdelaktighet, hvilken vi ovärdiga människor akta att bruka, icke komma oss till dom och fördömelse utan vara oss efter din mildhet, till lifs och själs beskydd, beskärm och läkedom, du som lefver och regerar med Gud Fader och den helige Ande, en Gud nu och till evig tid. Amen.

V.

Sacerdos junctis manibus ante pectus et capite, inclinato dicit præconium Baptistæ, ut sequitur. 65)

O, Guds Lamm, som borttager världens synder, förbarma dig öfver oss.

O, Guds Lamm, som borttager världens synder, förbarma dig öfver oss.

O, Guds Lamm, som borttager världens synder, gif oss din frid och välsignelse.

Cum Sacerdos communicantibus porrigit corpus Domini dicit. 66)

Vår Herre Jesu Kristi lekamen bevara din själ till evinnerligt lif.

Respondet communicans. Amen. 67)

Cum Calicem distribuit dicit. 68)

Vår Herre Jesu Kristi blod bevara din själ till evinnerligt lif. *Respondet communicans. Amen.*

Celebrans ipse communicaturus, sumto in manus benedicto et sanctificato Pane, reverenter genu flectit, dicens. 69)

Jag vill taga det himmelska brödet och åkalla Herrens namn.

Deinde ter dicit. 70)

Herre, jag är icke värdig, att du skall gå under mitt tak, utan säg allenast ett ord, så blifver min själ helbregda.

Sumturus dicit. 71)

Vår Herre Jesu Kristi lekamen bevara min själ till evinnerligt lif.

Sumto corpore Christi, junctis manibus, cogitationes occupatas habeat in meditatione sanctissimi Sacramenti, ut nobis usus ejus salutaris esse possit. Deinde accepturus calicem in manus reverenter genu flectit dicens. 72)

Hvarmed skall jag betala Herren för alla hans välgärningar, som han mig bevist hafver?

Jag vill anamma salighetens kalk och åkalla Herrens namn. Jag vill lofva och åkalla Herren, så varder jag frälst ifrån mina ovänner.

Participans de calice dicit. 73)

Vår Herre Jesu Kristi blod bevara min själ till evinnerligt lif.

Postea secum dicit. 74)

Det vi, Herre, med munnen undfått hafva, låt oss det med ett rent hjärta behålla och vare oss till en evig läkedom. Genom Jesus vår Herre. Amen.

Deinde infundit parum vini in calicem, quod ubi ebibit, secum dicit. 75)

Herre, din lekamen, som vi anammat hafva, och ditt blod, som vi druckit hafva, komme vår själ till godo, och gif, allsmäktige Gud, att ingen syndafläck och orenlighet måtte i oss vara, som dina rena och heliga sakrament vederkvickt hafva, du, som lefver och regerar ifrån evighet till evighet. Amen.

Interea dum communionis actio celebratur, Chorus continuat cantum. Cantari autem ut plurimum sub communionem solet canticum precatationis pro Pace, För-län oss Gud etc. Interdum, cum plures assunt communicantes, nonnullæ aliæ cantiones præsentì actioni congruentes adduntur. Rectissime autem hic canitur Responsorium Discubuit Jesus, eo quod in hac cantione, ipsa Sacramenti institutio commemoratur. Item Antiphona illa, O sacrum convivium. 76)

VI.

Communione peracta, sacerdos conversus ad populum, dicit. 77)

Herren vare med eder.
Så ock med din ande.

VII.

Deinde dicit unam aut alteram ex sequentibus Collectis, quas vocant Complendas, in quibus Sacerdos gratias agit Deo propter acceptam communionem corporis et sanguinis Domini, non pro se solum, sed etiam pro cæteris. 78)

Låtom oss bedja.

Vi tacka dig, allsmäktige, evige Fader, som denna heliga och hälsosamma Nattvard genom din Son, Jesus

Kristus, för vår skuld stiftat hafver. Och bedja dig, att du ville förläna oss din heliga nåd till att så begå härmed din åminnelse, att vi måge lära besinna, hvad du för vår skull gjort hafver. Genom samma din Son Jesus Kristus, vår Herre, som lefver och regerar med dig och den helige Ande uti en gudom af evighet till evighet.

Resp. Amen.

Alia.

O, Herre allsmåktige Gud, som hafver låtit oss i dina sakrament delaktige vardas, vi bedja dig, att du låter oss också med dig och alla dina utkorade helgon uti din eviga ära och härlighet delaktige vardas. Genom Jesus Kristus, vår Herre.

Resp. Amen.

Alia.

O, allsmåktige, evige Gud, vår käre himmelske Fader, du, som alltid hafver bevisat oss din godhet och barmhärtighet, gif oss nåd till att så begå och bruka dina heliga sakrament, att vi måge undfå det andeliga goda, som de med sig hafva, och alltid lofva och prisas dig. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Alia.

Vi tacka dig, allsmåktige Gud, att du oss genom denna hälsosamma gåfva vederkvickt hafver och bedja om din barmhärtighet, att du låter oss det komma till godo och vår tros förökelse och att vi ibland oss inbördes måge hafva en brinnande kärlek. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Alia.

O, du milde Jesus Kristus, som oss till denna Nattvarden kallat hafver, vi tacka dig af allt hjärta att du

oss därtill förstånd och vilja gifvit hafver. Vi tacka ock din barmhärtighet, att du oss med tro och kärlek upplust hafver, oss med dig själf spisat, med din gudom uppfyllt och kringhvärt hafver. O, älskelige Jesus, blif när oss. Ty vi gifva oss i dina händer och förlita oss på dig, att vi måge blifva evinnerligen när dig. Amen.

VIII.

Orationibus dictis, celebrans vertit se ad populum et dicit. 79)

Herren vare med eder.

Så ock med din ande.

Consistens ita versa ad populum facie dicit. 80)

Tackom och lofvom Herren.

Gud vare tack och lof.

IX.

Postremo conversus ad altare dicit solennem benedictionem, quæ exstat Numeri VI. 81)

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Herren välsigne oss och bevar oss; Herren upplyse sitt ansikte öfver oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och gifve oss en evig frid. I Faderns och Sonens och den helige Andes namn.

Respondet Chorus seu minister.

Amen. 82)

Laus Deo.

a ock
upp-
ndom
esus,
rlita
dig.

m

ANMÄRKNINGAR

ANMÄRKNINGAR

Levi Deo

1) Huru den tjänstgörande prästen bör bedja, innan mässan begynner. Rubriken på titelbladet lyder i öfversättning: "Svenska kyrkans liturgi i öfverensstämmelse med den allmänliga kristna kyrkans rena lära 1576."

2) Om den förberedelse, som prästen, allt efter omständigheterna, har att vidtaga, innan han framträder till altaret.

3) Alldenstund den heliga nattvardens hemligheter äro gudomliga och vördnadsbjudande, må tjänstförrättande prästen någon stund ägna sig åt böner och betraktelser, så att han varder skickad att förvalta det högviktiga sakramentet. Alltefter tid och lägenhet må han, antingen i sitt hem eller i kyrkan eller där han skall förrätta sin tjänst, läsa följande psalmer och böner.

4) Antifoni, liturgiskt svar.

5) Därefter läsas följande psalmer.

6) Sedan psalmerna lästs, upprepas antifonien.

7) Därefter säger prästen.

8) Sedan läsas följande versiklar (antifoniska språk), som äro af den vikt, att hvar och en alltid bör ha dem i hjärtat och på läpparna.

9) Följa så böner, att Gud genom den helige Ande måtte förnya, lefvandegöra och helga våra hjärtan.

Viktigt är kyrkans ord till åhöraren ej blott om den mänskliga naturens blindhet och svaghet utan ock om nödvändigheten af den helige Andes ledning. Så säger ju kyrkan i en hymn om den helige Ande: "Ditt bistånd förutan är intet hos människan utan synd." Detta ord böra vi så hafva för oss och besinna, att det alltid ljuder i våra öron, alltid kommer för oss, äfven då vi förehafva annat. Genom ständigt betraktande af dessa ord komma vi därhän, att vi till fullo känna vårt

fördärf och uppsända brinnande böner till Gud, att hans gode Ande måtte föra oss likt vilsegångna får till den rätta vägen, gifva oss lif och helga oss.

10) Följande böner må läsas, då prästen ikläder sig den heliga skruden.

11) Vid handtvagningen.

12) Då hufvudlinnet påtages. Öfriga plagg, som nämnas, äro alban (mässkjortan), cingulum (gördeln), stolan (ett bredt, vanligen rikt smyckadt sidenband, som från halsen föll ned framtill på hvardera sidan om bröstet), tunika, dalmatika (två lifrockar, öppna på sidorna), kasula, planeta (mässhaken) och mitran (hufvudbonaden).

Rörande de kyrkliga färgerna må följande anmärkas. De liturgiska färgerna äro följande fem: hvitt, rödt, grönt, violett och svart. Den hvita färgen, det obrutna ljuset, "änglarnes och alla heligas färg", såsom Luther säger, användes för hela jultiden och påskhögtiden (inklusive 1:a sönd. efter påsk) samt på Maria bebådelsedag och kyrkogångsdag. I rödt, den majestätiska blods- och eld-färgen, kläder sig på sin födelsedag kyrkan, Kristi brudförsamling, som grundad genom den helige Andes elddop bevarar vittnesbördet af så många blodsvittnen och efterföljare af det för oss slaktade Guds Lamm. Rödt är alltså festfärgen för pingsthögtiden (inklusive trinitatissöndagen), så ock för andra, tredje och fjärde böndagen, äfvensom för annandag jul (martyr dagen), Mikaeldagen och Allhelgonadag. Grönt, den alltid friska, för ögat så välgörande hvardagsfärg, hvori jorden mest är klädd, är ock, så att säga, den liturgiska hvardagsfärgen; den användes under veckorna efter tredtondedag jul samt under hela trinitatistiden. Violett är en högtidligt allvarsam färg. "Medan i det röda ett jublande halleluja uttalar sig, ligger i det violetta, mer uttryck af stilla samling". Det violetta användes förden skull under de s. k. förberedelsetiderna ("tempora clausa"): advents- och passionsveckorna. Den svarta färgen, som ju symboliserar sorg och botsmärta, begagnas under dymmelveckan, på kyrkliga botdagar samt vid begrafning. (Ullman, Liturgik I 85).

13) Liturgi eller ordning för ceremonier, böner och läsningar vid mässans firande.

14) Då prästen iklädt sig hela den kyrkliga skruden, går han med tecken till djup vördnad fram till altaret och utbreder först midt på altaret korporale (en linneduk) och ställer däröfver den med en duk täckta kaliken. Därefter faller han på knä, gör korstecknet och säger med ljudlig röst.

15) Sedan läser han med händerna knäppta öfver bröstet antifonien.

16) Assistenterna svara. (Om sådana ej äro tillstädes, utför prästen ensam alltsamman).

17) Sedan läser han omväxlande med assistenterna ps. 42.

18) Han upprepar därefter antifonien:

19) Därefter fortsätter han:

20) Sedan läser han med knäppta händer och nedböjdt hufvud följande syndabekännelse:

21) Assistenterna svara:

22) Prästen säger "amen".

Om icke några assistenter äro tillstädes, som kunna svara, utför prästen ensam alltsammans och läser syndabekännelsen sålunda:

23) Därför säger han:

24) Han fortsätter i knäböjande ställning:

25) Prästen stiger upp och säger:

26) Sedan läser prästen, vänd mot folket, med hög och tydlig röst följande allmänna och gemensamma syndabekännelse, föregången af följande förmaning:

27) Därefter beder prästen följande bön:

28) Introitus, ingång (till mässans hufvuddel). Efter syndabekännelsen följer den introitus, som i gradualboken anvisas, antingen på latin eller svenska för innevarande del af kyrkoåret. I landsförsamlingar kan i stället för introitus på latin sjungas någon psalm på svenska, som passar för den del af kyrkoåret eller den högtid, som är för handen.

29) Kyrie eleison betyder "Herre, förbarma dig!" Efter introitus läses Kyrie eleison och änglarnes lofsång samt den därmed förenade tacksägelsen.

30) Sedan uttalar prästen, vänd till församlingen, hälsningen, på det att åhörarne må uppmärksamma och betänka, att gudstjänsten skall försiggå under endräktig åstundan, hvarföre och kören å församlingens vägnar svarar: "Så ock med din ande!"

31) På hälsningen följer nedanstående kollektbön eller ock någon annan, lämpad efter högtiden eller söndagen i enlighet med gradualbokens föreskrift. Endast en läses, så vida ej tid och omständigheter kräfva flere. Alia collecta omedelbart härefter betyder "en annan kollektbön".

32) Efter kollektbönen läser prästen, vänd till församlingen, söndagens eller högtidens epistel, som inledes på följande sätt:

33) På episteln följer responsriet, vanligen kalladt gradualpsalmen, därefter halleluja, verser och tractus (bote- och bönesånger) o. s. v. Ibland sjungas sekvenser (metriskt byggda kyrkosånger), såsom på juldagen trettondedagen, påskdagen, himmelfärdsdagen, pingstdagen, trefaldighetssöndagen och på de olika söndagarna de härvid brukliga samt jämväl andra, allteftersom ske kan.

I stället för det latinska responsriet kan någon psalm sjungas på svenska, som passar till den del af kyrkoåret eller den högtid, som är för handen i enlighet med gradualbokens föreskrifter.

34) Därefter mässas eller läses det evangelium, som tillhör den innevarande delen af kyrkoåret eller söndags- eller högtidsdag o. s. v. Det inledes på följande sätt:

35) Omedelbart efter evangeliet följer antingen den apostoliska eller den nicenska trosbekännelsen.

36) Nicenska trosbekännelsen i den form, den erhöill genom andra ekumeniska mötet i Konstantinopel 385, då den efter några tillägg och särskildt förtydligande af artikeln om den helige Ande åter antogs och bekräftades.

37) Bön till den helige Ande om Hans gåfvor och kraftverkningar; sann gudskunskap, tro, åkallan, oskrymtad kärlek, lydnad och glädje i Gud och annat sådant.

38) Sacra concio, predikan. Altera pars missæ, mässans senare del. Efter predikan begynner prästen, i fall den kyrkobön, som vanligen kallas litanian, ej användes, från predikstolen en psalm på svenska i närmaste anslutning till högtiden, förhandenvarande del af kyrkoåret, evangeliet eller predikoämnet. Sedan vidtager det s. k. offertoriet. Under afsjungandet af psalmen och offertoriet, sedan den heliga Nattvardens element, bröd och vin, på värdigt sätt iordningställts må prästen låta assistenten gjuta vatten öfver sina händer vid epistelsidan af altaret (den vänstra). Därunder upprepar han för sig själf följande verser ur 25:te psalmen, hvilka gifva lärdomar om sann bättring och gudaktighetens frukter.

39) Därefter läser han följande böner:

40) Han fortsätter:

41) Han tillägger:

42) Efter dessa böner läser prästen från midten af altaret med båda händerna hvilande på detsamma på något afstånd ifrån hvarandra prefationen, hvartill läggas instiftelseorden jämte doxologien eller lofprisningen, som brukas vid samtliga prefationer.

43) Prefation att användas på juldagen och sedan till epifania-(trettondags-)festen, samt på kyndelsmässodagen. Bokstäfverna V. och R. i det följande angifva, att denna läsning utföres antifoniskt.

44) Elevatio fit, nattvardselementet upplyftes inför församlingen.

45) Elevationen äger rum; därefter följer nedanstående lofsägelse:

46) Härefter sjunges följande hymn, som på grekiska kallas trishagion.

47) Hänvisning: Den heliga Nattvardens instiftelseord, formulerade i enlighet med evangelierna, aposteln Paulus och de heliga kyrkofädernas liturgier.

Matt 26; Mark 14; Luk. 22; 1 Kor. 11; Apostlarnes liturgi, aposteln Jakobs liturgi samt Basilius', Krysolomus', Ambrosius' och Gregorius' liturgier.

48) Prefation på trettondagen t. o. m. 1 sönd. eft. trettondagen.

49) Prefation på Marie bebådelsedag och öfriga Mariadagar.

50) Prefation på 5 sönd. i fastan, palmsöndagen, skärtorsdagen och långfredagen. De till påskkretsen hörande söndagarna brukas benämnas: Septuagesima l. Circumderunt, Sexagesima l. Exurge, Quinquagesima l. Esto mihi, Invocavit (Ps. 90: 15) l. Quadragesima, Remiscere (Ps. 24: 6), Oculi (Ps. 24: 1), Lætare (Jes. 54: 1), Judica (Ps. 42: 1) och Dominica Palmarum.

51) Prefation från påskdagen till följande söndag och på söndagarne till Kristi himmelfärdsdag och på de högtidsdagarna, som infalla under denna tid, om ej särskild prefation är för dem föreskrifven. På påskdagen ända till 1 sönd. efter påsk säges: "Denna dag...", sedan: "Denna tid..."

52) Prefation från Kristi himmelfärdsdag intill pingstdagen och på då infallande högtidsdagarna.

53) Prefation från pingstdagen till trefaldighets-söndag.

54) Prefation på den heliga, odelbara och tillbedjansvärda Treenighetens dag.

55) Prefation på sön- och hvardagar i tvåfaldig form, dels utförlig, dels förkortad. Den längre prefationen kan användas äfven på sådana högtidsdagarna, som sakna egen prefation.

56) Kortare form.

57) Medan kören sjunger "Helig", läser prästen följande bön. Då han själf förrättar hela den liturgiska tjänsten, fogas nämnda bön omedelbart till "Helig".

58) Efter "Helig" och bönen därefter läser prästen Herrens bön.

59) "Resp. Amen", d. v. s. Amen svaras af församlingen.

60) Då mässan läses, tillägges till "Fader vår" följande bön.

- 61) Prästen vänder sig till församlingen och säger:
- 62) Därefter, om så anses tjänligt och ske kan, gör prästen, vänd till folket, följande förmaning angående en rätt förberedelse till sakramentets mottagande.
- 63) Före kommunionen läses följande bön:
- 64) Annan bön.
- 65) Prästen läser med knäppta händer och med böjdt hufvud Johannes Döparens vittnesbörd om Kristus på följande sätt:
- 66) Då prästen utdelar Herrens lekamen åt kommunikanterna, säger han:
- 67) Kommunikanten svarar: Amen.
- 68) Då han framräcker kalken, säger han:
- 69) Då prästen själf kommunicerar, tager han det välsignade och helgade brödet i händerna, böjer vördnadsfullt knä och säger:
- 70) Därefter säger han tre gånger:
- 71) Då han tager brödet, säger han:
- 72) Då han mottagit Kristi lekamen, må han samla sina tankar till begrundande af det högheliga sakramentet, på det att hans tjänst må vara oss till välsignelse. Då han sedan tager kalken i sina händer, böjer han ödmjukt knä och säger:
- 73) Då han anammar Kristi blod, säger han:
- 74) Sedan säger han för sig själf:
- 75) Sedan ihåller han något vin i kalken, som han genast dricker ur, och säger för sig själf:
- 76) Under det kommunionen pågår, fortsätter kören att sjunga. Vanligen sjunges under kommunionen bönen om frid: "Förlän oss, Gud, etc.". Understundom, då ett större antal kommunikanter deltaga,, tilläggas några andra sånger, som ansluta sig till den pågåenle akten. Lämpligast sjunges här responsoriet "Jesu, satte sig till bords", alldenstund i denna sång just omtalas nattvardens instiftelse, desslikes ock antifonien "O, helga måltid!"
- 77) Då kommunionen är slut, säger prästen, vänd till folket;

78) Därefter läser han någon af följande kollekter, i hvilka prästen tackar Gud för den undfångna delaktigheten af Herrens lekamen och blod och det icke blott för egen del utan ock för de öfrigas.

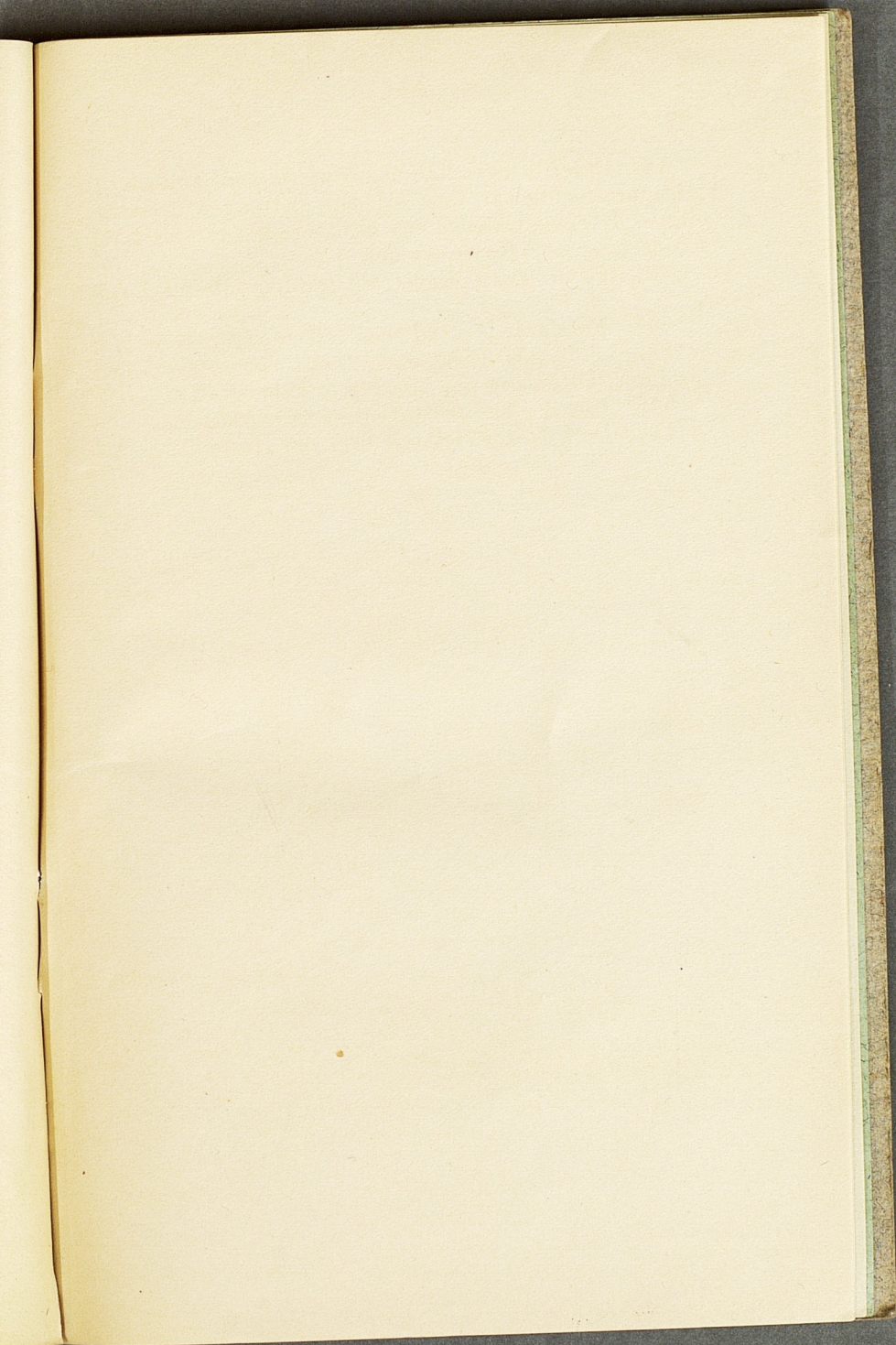
79) Efter bönen vänder sig prästen till folket och säger:

80) Fortfarande vänd mot folket, säger han:

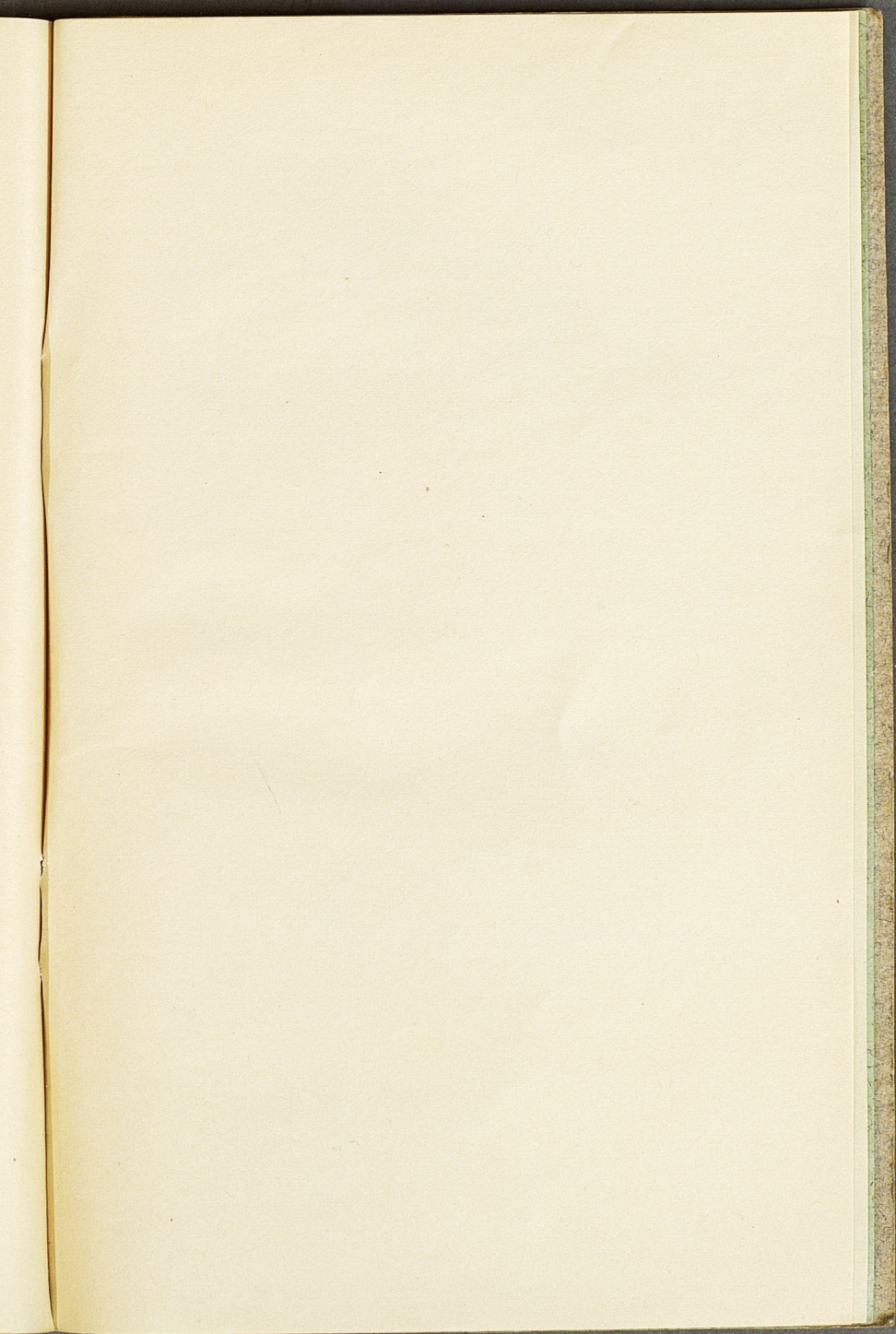
81) Slutligen läser han, vänd mot altaret, den högtidliga välsignelsen i 4 Mosebok 6 kap.

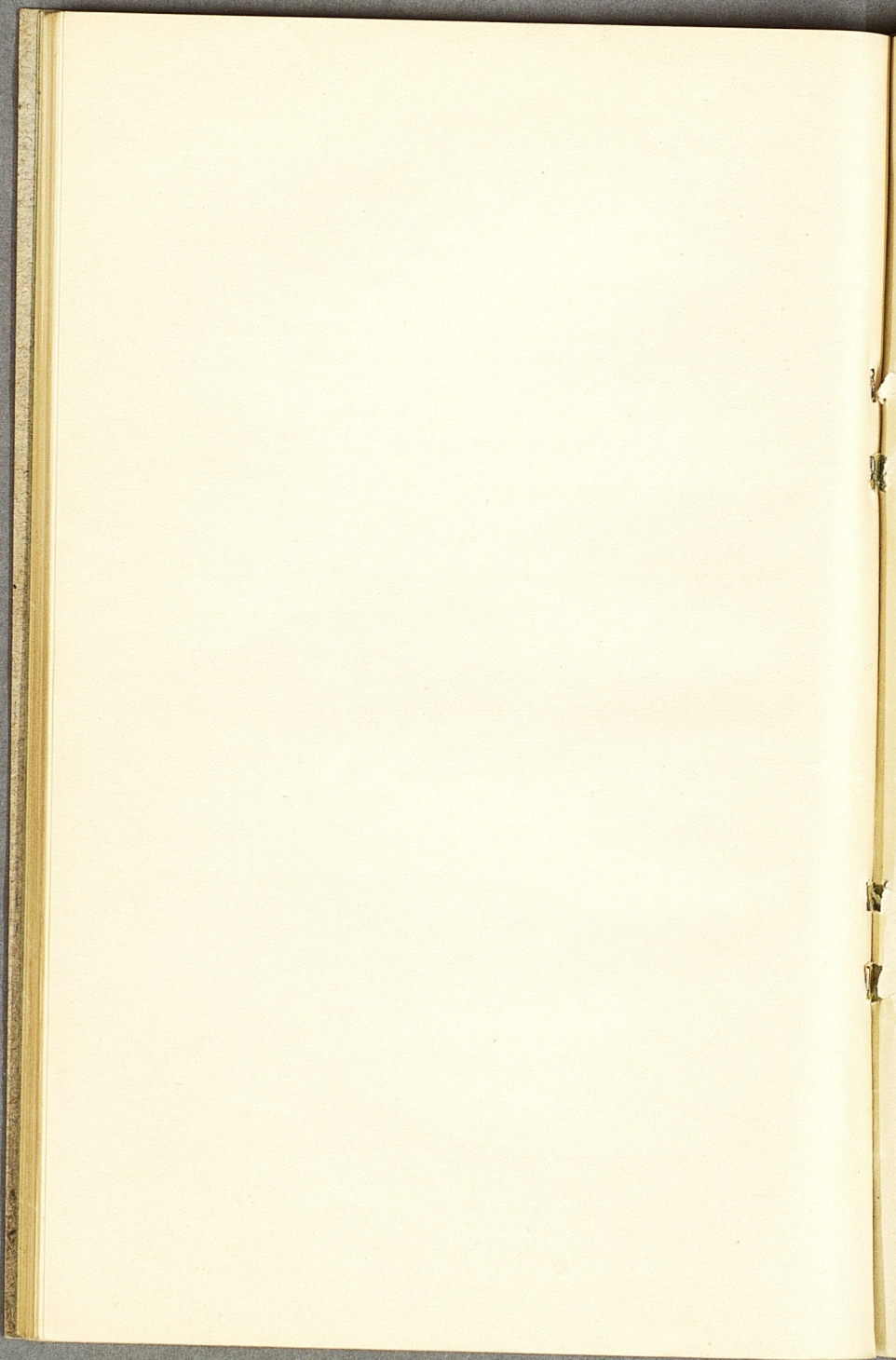
82) Kören eller assistenten svara "Amen".

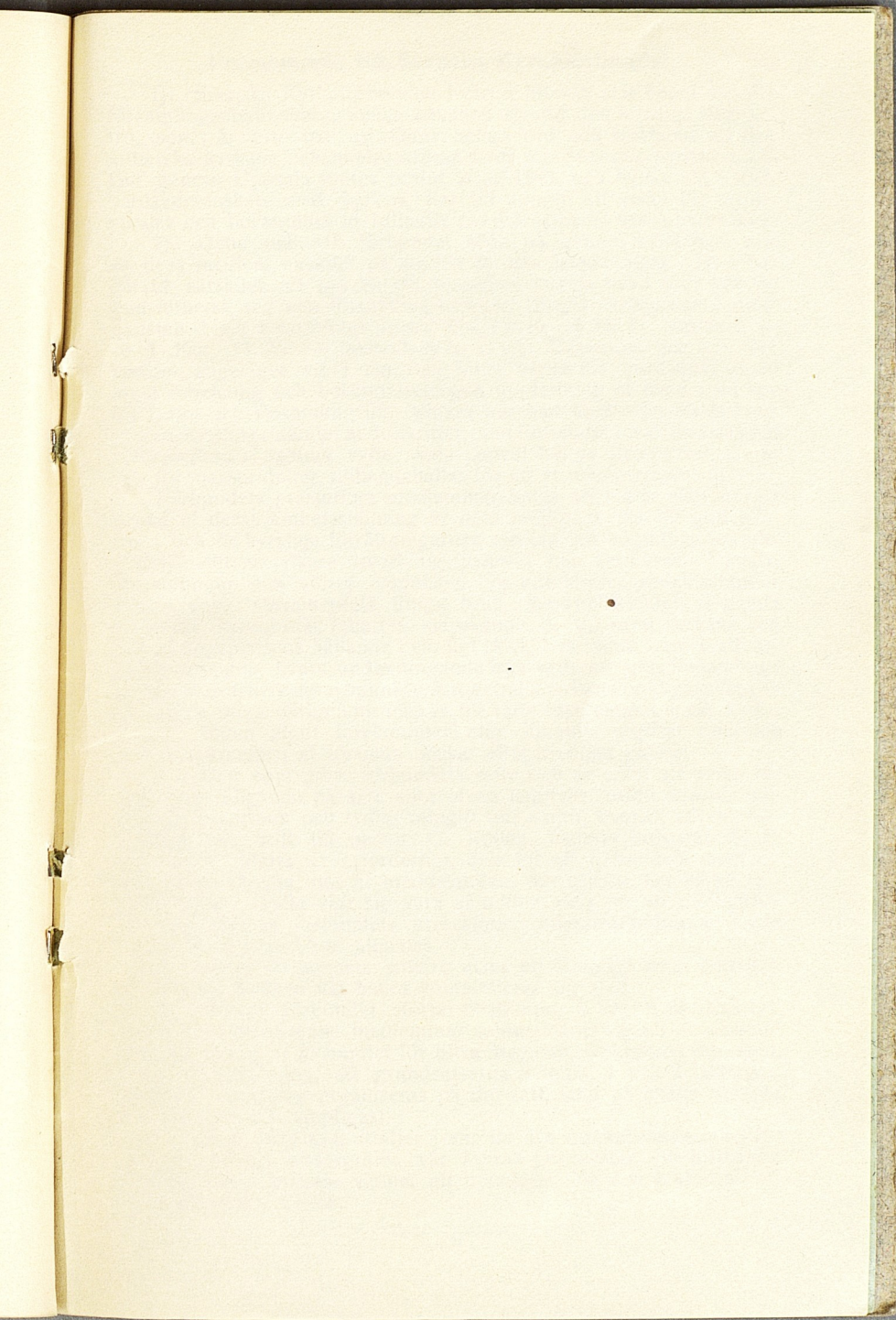
Laus Deo, d. v. s. lof och pris ske Herren.

1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

f
tr
l
f
v
v
e
d
g
f
s
h
n
t
g
f
l
g
s
f
h
l
l
u
p
s
g
c
s
s
c
n
s
e
c
t
h
u
l
r
c
a
a
f

Promemoria för Svenska Kyrkoförbundet.

1). Svenska Kyrkoförbundet, hvaruti inträde står öppet för alla församlingsmedlemmar, hvilka bekänna sig till den kristliga lära och tro, som är grundad uti Guds heliga ord och förklarad uti den lutherska kyrkans bekännelseskrifter samt för Svenska kyrkan stadfäst genom Uppsala mötes beslut af år 1593, och hvilka stå i nattvardsgemenskap med kyrkan, har till uppgift att verka för upplifvandet och bevarandet af luthersk tro och luthersk kyrka i vårt land.

2). Detta mål vill förbundet söka nå genom hvad hvar och en dess medlem enskildt på sin ort förmår åstadkomma. Han har därvid särskildt att genom sitt föredöme främja hvad som hör till god luthersk sed och församlingsordning (troget deltagande i gudstjänsten i sin församlings kyrka, flitigt bruk af H. H. Nattvard — se 1 Kor. 11: 26! — husandakt o. s. v.). Dessutom bör det vara honom angeläget att i sin omgivning verka för spridandet af en mera bibelenlig och bekännelseetrogen uppfattning af hvad som hör till kyrka och församlingslif. Vidare bör han medverka till bekantgörandet och spridandet af de skrifter, som förbundet för detta ändamål föranstaltar; i samma syfte skola jämväl billiga ströskrifter, lämpliga för massspridning, tillhandahållas för att af medlemmarna utdelas.

Förbundets prästerliga medlemmar hafva att i den mån, det på grund af deras ämbetsställning är dem möjligt, verka för gudstjänstens och de kyrkliga förrättningarnas värdiga och högtidliga frande, gudstjänstlivets rikare utveckling (hvarvid man åtminstone i stadsförsamlingar och större samhällen bör eftersträfvat andaktsstunder hvarje dag), sakramentets flitiga bruk, återupplifvandet af gamla lutherska kyrkobruk (altarets smyckande o. d.) samt kyrkans och begravningsplatsens hållande i värdigt skick, hvarjämte konfirmationsundervisningen, hvars undandragande från vederbörande församlingsprästerskap ur kyrkans synpunkt måste betraktas såsom oriktigt, anläggas så, att de unga därigenom fostras till rätta medlemmar i vår kyrka.

3). Ingen afgift förekommer, utan löpande utgifter bestridas genom inkomsten af försälda böcker eller frivilliga gåvor.

4). Den som gillar förbundets syfte och är villig att verka för dess förverkligande på sätt, som ofvan angifvits, torde insända fullständig, noggrann och tydlig uppgift om namn, bostad, adress, församling och stift till pastor C. Kihlén, Östermalmsgatan 14 B, Stockholm. Detta är erforderligt, dels för att förbundets medlemmar måtte kunna nås af meddelanden, om sådana vid något särskildt tillfälle skulle visa sig vara af nöden, dels för att möjliggöra en överblick af förbundets utveckling. Adressförändringar torde därför äfven skyndsamt anmälas.

5). Bland förbundets stiftare utses ett lämpligt antal personer till styrelse, hvilken vid behof kompletterar sig själf.

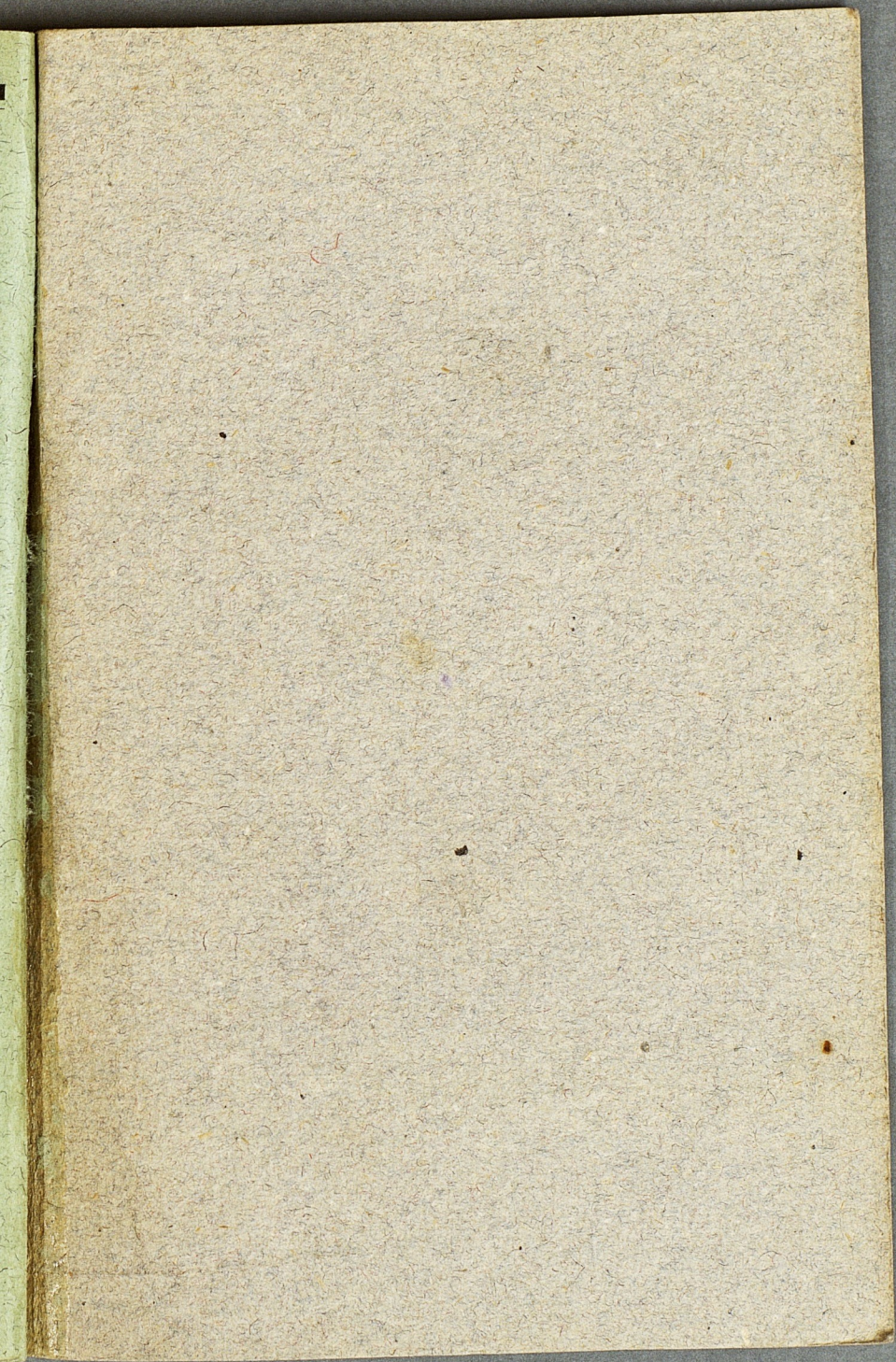
6). Vinner förbundet större tillslutning å någon särskild ort, kunna dess därvarande medlemmar sammansluta sig till en särskild underafdelning af förbundet för tillvaratagandet af kyrkans intressen. Under förutsättning, att grundsatserna i mom. 1 och 2 iakttagas, må sådan afdelning organiseras på det sätt, som på hvarje särskild ort kan befinnas lämpligast.

7). Enär olikartade krafter i vår tid äro mycket verksamma för att om möjligt undergräfvat vår kyrkas grundvalar, vill förbundet allvarligt mana kyrkans vänner att uppbjuda alla sina krafter för att förhindra dylika försök.

PRISTÄFLAN.

SVENSKA KYRKOFÖRBUNDET får härmed inbjuda till litterär pristäflan öfver ämnet: *Svenska kyrkans betydelse för vårt folk.*

Täflingsskrift, som bör omfatta ett, högst två ark i samma format som förbundets skriftserie och åtföljas af förseglad uppgift om författarens namn och adress, försedd med enahanda motto som täflingsskriften, skall vara inlämnad till dess expedition, Östermalmsgatan 14 B^{II}, Stockholm, före innevarande års slut. Ett första pris à 200 kr. och ett andra pris à 100 kr., utdelas. Vid bedömandet af inkomna täflingsskrifter följas de grundsatser, som äro uttalade i förbundets »promemoria».

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 465 066

www.books2ebooks.eu